

Slutrapport eXtra stöd i Gävleborg

Diarienummer 2017/00428

Juni 2020

Upplägget i denna slutrapport bygger på ESFs handledning för slutrapport av socialfondsprojekt. Till grund för denna samanställning ligger slutrapporter från samtliga tio delprojekt som funnits inom ramen för projektet eXtra stöd i Gävleborg.

Projektnamn: eXtra stöd i Gävleborg

Projektägare: Region Gävleborg

Projektperiod: 2018-02-01 – 2020-06-30

Kontaktperson: Ida Thunholm, huvudprojektledare

Telefon: 072-244 60 41

E-postadress: ida.thunholm@regiongavleborg.se

Ansvarig chef: Niclas Cronsell, avdelningschef Arbetsmarknad och kompetens

Sammanfattning

eXtra stöd i Gävleborg har varit ett socialfondsfinansierat projekt som har riktat sig till personer som står särskilt långt ifrån arbetsmarknaden. Deltagarna har huvudsakligen varit utrikesfödda personer med låg utbildningsnivå men också i viss mindre omfattning svenskfödda personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av funktionsnedsättning. Av projektets 1050 deltagare har 68 % varit kvinnor och 32 % varit män. Projektet har syftat till att utveckla metoder, arbetssätt och samverkansformer som bidrar till att personer som står särskilt långt ifrån arbetsmarknaden kommer närmare arbetsmarknaden. Projektet har arbetat för en ökad samverkan inom kommuner men också mellan de deltagande kommunerna kopplat till målgruppen för projektet.

Bakgrunden till projektet var att Gävleborgs län under de senaste åren tagit emot ett stort antal nyanlända samt att arbetslösheten bland dessa varit hög. Projektet har bestått av tio delprojekt, ett i varje kommun i länet. Delprojekten har haft mycket gemensamt men har också skiljt sig åt gällande deltagarantal, metoder, arbetssätt och samverkansformer. Huvudsakligen har projektdeltagarna deltagit i aktiviteter för språkutveckling, arbetsmarknadskunskap, samhällskunskap, hälsa och friskvård. De horisontella principerna har varit integrerade i all verksamhet och målgruppens utmaningar har krävt att de horisontella principerna behandlas för att få till stegförflyttningar för individerna. 23 % av deltagarna har efter avslutat projekt gått vidare till arbete varav 21 % av kvinnorna och 27 % av männen. 31 % av deltagarna har efter avslutat projekt gått vidare till studier varav 31 % av kvinnorna och 33 % av männen.

Då syftet med projektet var att stegförflytta deltagarna närmare arbete eller utbildning utformades en självskattningsenkät för att mäta dessa stegförflyttningar. Deltagarna fyllde i enkäten vid start och vid avslut i projektet. Det har visat sig att självskattningsenkäten har fungerat väl för att mäta huruvida olika metoder och arbetssätt resulterar i stegförflyttningar kunskapsmässigt hos deltagarna.

Resultat efter projektet från självskattningsenkäten:

- 84 % av deltagarna anser sig ha fått ökade kunskaper i svenska varav 85 % för kvinnor och 83 % för män.
- 79 % av deltagarna anser sig ha lärt sig mer om svensk arbetsmarknad varav 79 % för kvinnor och 80 % för män.
- 78 % av deltagarna anser sig ha lärt sig mer om jämställdhet och likabehandling varav 79 % för kvinnor och 77 % för män.
- 69 % av deltagarna anser sig vara närmare arbetsmarknaden varav 68 % för kvinnor och 69 % för män.

Innehåll

Sammanfattning	2
Projektidé och förväntade resultat	5
Projektidé och syfte	5
Förväntade resultat	6
Antal deltagare	6
Mål och/eller förväntade resultat uppdelat på individ-, verksamhets- och samhällsnivå.....	9
Ekonomiskt resultat.....	9
Hur har projektiden och resultat främjat arbetet med de horisontella principerna i projektets genomförande?	10
Projektets resultat, mål och indikatorer	10
Övergripande mål	10
Gemensamma projektmål	10
Resultat att jämföra mot projektmål	11
Deltagarnas bakgrund	15
Resultat från självskattningsenkäterna	18
Deltagarresor	21
Uppdelat individ- verksamhet-, samhällsperspektiv	24
Individperspektiv	24
Verksamhetsperspektiv	25
Samhällsperspektiv	26
Oförutsedda resultat	26
Utmaningar för att nå målen.....	27
Arbetsätt	27
Självskattningsenkät	28
Administration	28
Styrgruppen	28
Övergripande aktiviteter anordnade av projektägaren	29
Arbetsätt och metoder i delprojekten	30
Exempel på aktiviteter, metoder och verksamhet som skett i delprojekten	30
Horisontella principer	31
De tio delprojekten	32

Bollnäs	33
Gävle	33
Hofors	33
Hudiksvall	34
Ljusdal	34
Nordanstig	34
Ockelbo	35
Ovanåker	35
Sandviken	36
Söderhamn	36
Transnationellt utbyte	36
Kommunikation, spridning och påverkansarbete	37
Logotyper	37
Presentationsfilm	37
Exempel kommunikation, spridning och påverkansarbete på regional nivå	38
Exempel kommunikation, spridning och påverkansarbete på lokal nivå	39
Uppföljning och utvärdering	40
Användande av resultat – implementering	40
Kommentarer och Tips	42
Tips till framtida projekt	42

Projektidé och förväntade resultat

Projektidé och syfte

Bakgrunden till projektet eXtra stöd i Gävleborg var att Gävleborgs län under de senaste åren tagit emot ett stort antal nyanlända. Trots Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag och SFI-undervisning har många inte lyckats etablera sig på arbetsmarknaden eller i samhället. En gemensam egenskap för målgruppen var en låg generell utbildningsnivå i kombination med dåliga kunskaper i svenska. Bland deltagarna fanns även de som var analfabeter och som helt saknade kunskaper i att läsa och skriva. Vissa har varit inskrivna hos Arbetsförmedlingen medan andra kan ha blivit utskrivna därifrån då de inte bedömts stå till arbetsmarknadens förfogande.

Utrikesfödda som inte har lyckats etablera sig på arbetsmarknaden är en väldigt heterogen grupp. Det är personer i alla åldrar, från alla världsdelar och de har varit i Sverige allt mellan några månader till mer än ett decennium. Till det tillkommer andra komplexa problem som till exempel utredda eller outredda medicinska diagnoser, ett mycket lågt självförtroende, avsaknad av eller begränsat socialt nätverk. Det kan också vara så att man har ett stort socialt nätverk men att det inte består av svensktalande eller av personer som kan vara kontaktytor ut mot arbetsmarknaden. Ovanstående sammantaget, tillsammans med ofta mycket långa arbetslöshetstider har gjort att individen är långt ifrån att inträda på svensk arbetsmarknad. Projektidén byggde därför på aktiviteter som skulle minimera ovanstående hinder och därmed få individen att närma sig arbete eller utbildning. Region Gävleborg tillsammans med länets samtliga tio kommuner önskade genomföra projektet då man identifierade en brist på aktiviteter för målgruppen samt då målgruppen i länet var stor. Det genomfördes ett grundligt förarbete tillsammans med alla kommuner redan innan ansökan skickades in till ESF vilket möjliggjorde en väl genomarbetad och förankrad projektansökan.

Enligt rapporten "Invandringen och de offentliga finanserna" (Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2009:3) tar det i snitt sju år från det att en utrikesfödd person får ett uppehållstillstånd till ett första arbete. För kvinnorna är vägen betydligt längre än för män. Efter fem år i Sverige står nästan två av tre utrikesfödda kvinnor fortfarande utan arbete. Exempelvis är sannolikheten att få arbete efter avslutat etableringsuppdrag avsevärt lägre för kvinnor än för män. Kvinnorna tar del av etableringsinsatserna senare än män och ett problem som forskning visat på är att de etableringsinsatser som erbjuds kvinnor och män ofta skiljer sig åt. Kvaliteten på insatserna varierar på så sätt att män får mer resurser i form av utbildningar, insatser och tid än kvinnorna, män får också i större utsträckning ta del av arbetsnära aktiviteter. Idén med projektet var därför att rusta de som står längst ifrån arbetsmarknaden för att de skulle kunna närma sig den samt att aktivt arbeta för att kvinnornas andel i projektet skulle utgöra en större del än männens. Två av delprojekten arbetade som en följd av ovanstående enbart med kvinnor. Ett av delprojekten valde också att arbeta med svenskfödda som på grund av ohälsa som medför minskad arbetsförmåga står särskilt långt ifrån arbetsmarknaden. Eftersom utrikesfödda kvinnor har en högre andel med kort utbildning och eftersom män i större utsträckning får ta del av insatser inom arbetsmarknadspolitiken valde projektet att sikta på en könsfördelning på 60 % kvinnor och 40 % män. Den valda könsfördelningen utgår från ovanstående fakta samt att projektet ska verka för jämställdhet.

Projektet har syftat till att utveckla metoder, arbetssätt och samverkansformer som bidrar till att personer som står särskilt långt ifrån arbetsmarknaden kommer närmare arbetsmarknaden. Då syftet med projektet var att stegförflytta deltagarna närmare arbete eller utbildning utformades en självskattningsenkät för att försöka mäta dessa stegförflyttningar. Deltagarna fyllde i enkäten vid start och vid avslut i projektet.

Syfte, mål eller målgrupp har inte förändrats under projektiden. Snarare ses ett fortsatt behov för projektets insatser samt att målgruppen fortsatt är stor. Målgruppen hamnar nu dessutom ännu längre ifrån arbetsmarknaden då de personer som nu blir arbetslösa på grund av Coronaviruset ofta är närmare arbetsmarknaden och därmed nu hamnar före i kön till arbete. Det är därför mycket glädjande att Region Gävleborg i samverkan med länets tio kommuner nu beviljats ett pärlbandsprojekt som kommer att bygga vidare på de erfarenheter som gjorts inom ramen för detta projekt.

Förväntade resultat

Projektets förväntade resultat var att deltagarna genom projektets aktiviteter ska ha närmat sig arbete eller studier. Förväntade resultat var också stegförflyttningar hos individen så som att behärska det svenska språket bättre, att göra sig mindre beroende av andra för att klara vardagen, att bli mer integrerade, att få ett större kontaktnät, att få kunskap om sina rättigheter och skyldigheter, att få en ökad förståelse för de horisontella principerna och innebörden av dessa för den egna tillvaron. Ett förväntat resultat blev således att bryta utanförskap och att bygga självkänsla hos deltagarna. Allt ovanstående sammantaget rustade individerna inför nästa steg. Projektet blev då ett led i att få personer från bidragsberoende till eller närmare egen försörjning. De förväntade resultaten varierade mellan de lokala delprojekten beroende på val av metoder och insatser för projektdeltagarna. Förväntat resultat var också en ökad samverkan inom och mellan kommuner och andra aktörer så som civilsamhället med flera.

Förväntade resultat på kort sikt:

- Ökande kunskaper i svenska.
- Ökad kunskap om det svenska samhället samt ökad arbetsmarknadskunskap.
- Ökad synlighet av målgruppen i samhället samt ökade kontaktytor.
- Värdehöjande arbetsformer för utsatta målgrupper.
- Ökad kunskap om horisontella principer.
- Ökad kunskap om hälsa och friskvård.

Förväntade resultat på längre sikt:

- Höjd andel medborgare med egen försörjning.
- Förändrade attityder gentemot utbildning och därmed en höjd formell utbildningsnivå.
- Förbättrad integration.
- Ökad jämlikhet, t.ex. genom att fler kvinnor och män deltar i samhället, vidareutbildar sig eller arbetar.
- Ökad jämställdhet, t.ex. genom att fler utrikesfödda kvinnor tillhör arbetskraften eller utbildar sig mot egen försörjning.
- Sänkt andel medborgare i utanförskap.
- Sänkt ohälsotal bland kvinnor och män.
- Höjd kunskap om målgruppens utmaningar hos arbetsgivare.

Antal deltagare

Bilden nedan (bild 1, Bilaga 1) visar antal starter i projektet. Totalt har projektet haft 1050 projektstarter och 1037 unika individer som deltagit i projektet. Som bilden visar har det planerade

deltagarintaget följts under hela projektperioden och det överintag som syns inledningsvis bedömdes behövas för att hålla rätt deltagarantal på längre sikt.

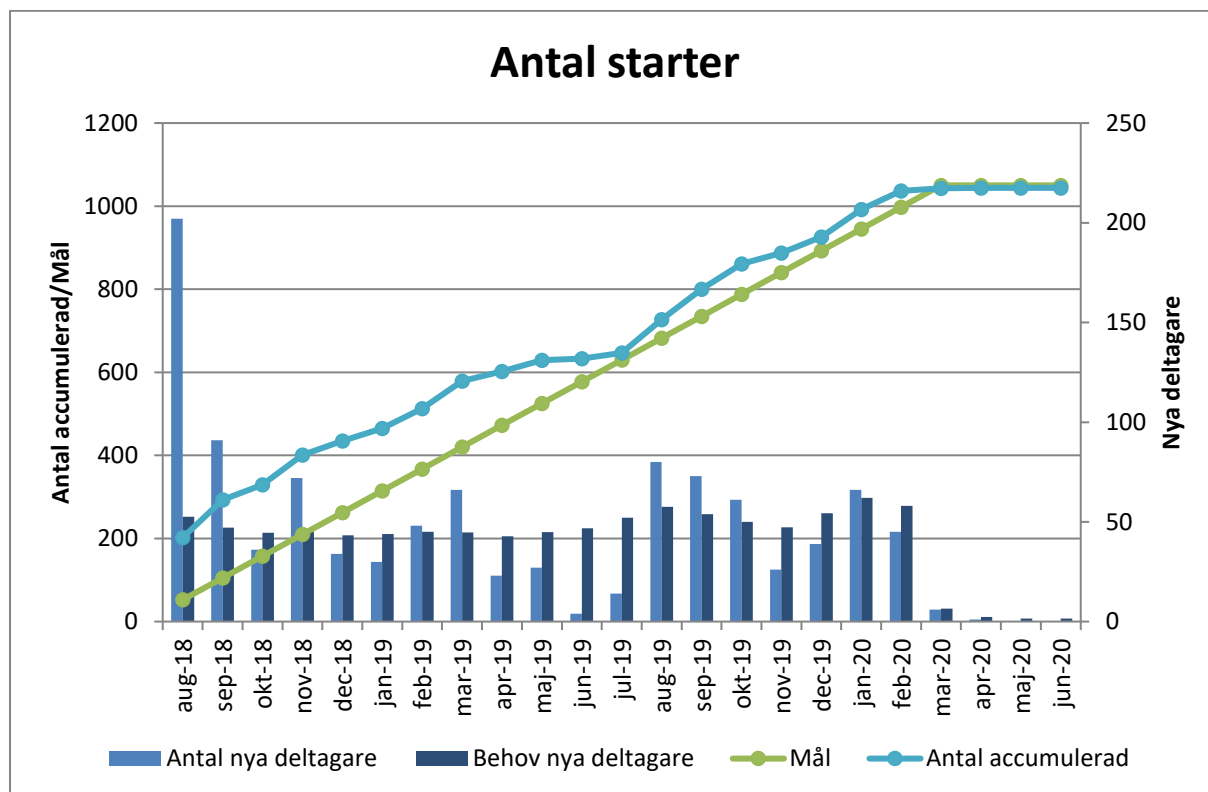

Bild 1. (Finns i bilaga 1)

Könsfördelningen var 68 % kvinnor och 32 % män.

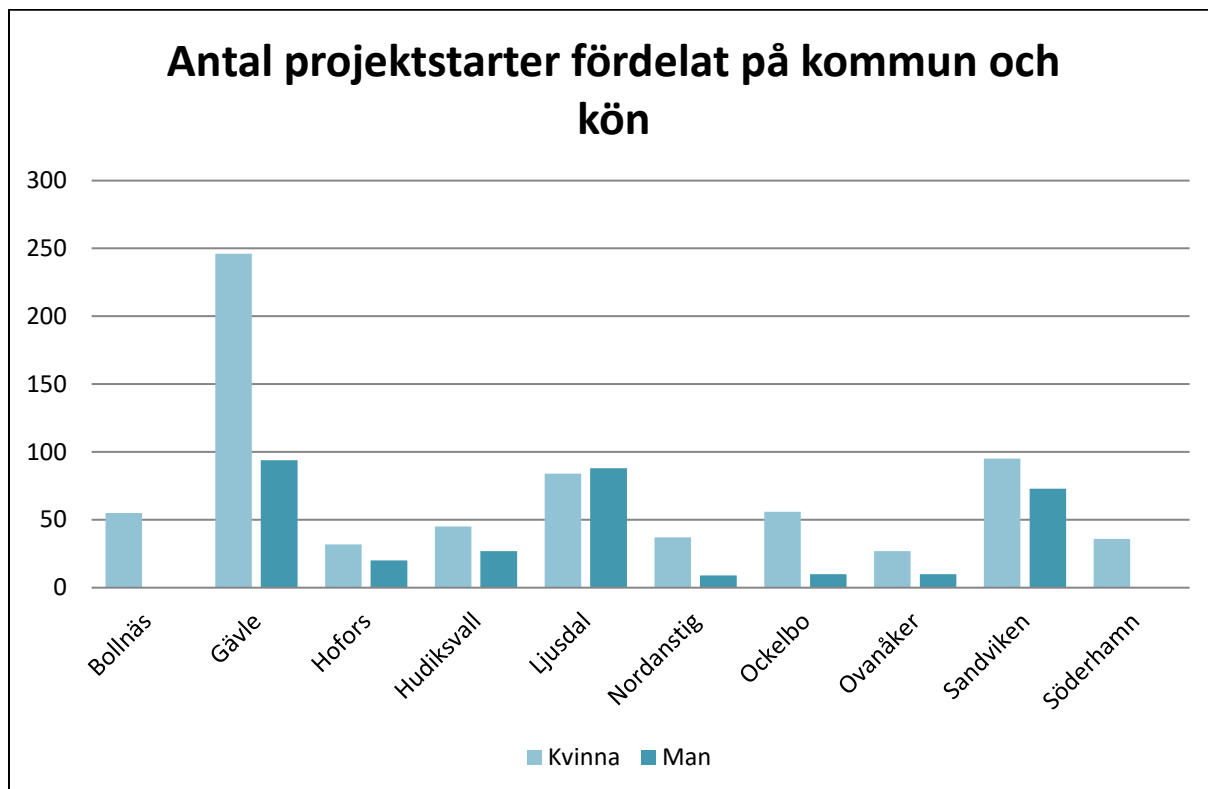

Bild 2. (Finns i bilaga 1)

Mål och/eller förväntade resultat uppdelat på individ-, verksamhets- och samhällsnivå

I projektets förändringsteori nedan (Bild 3, Bilaga 1) syns mål och förväntade resultat på individ-, verksamhets- och samhällsnivå.

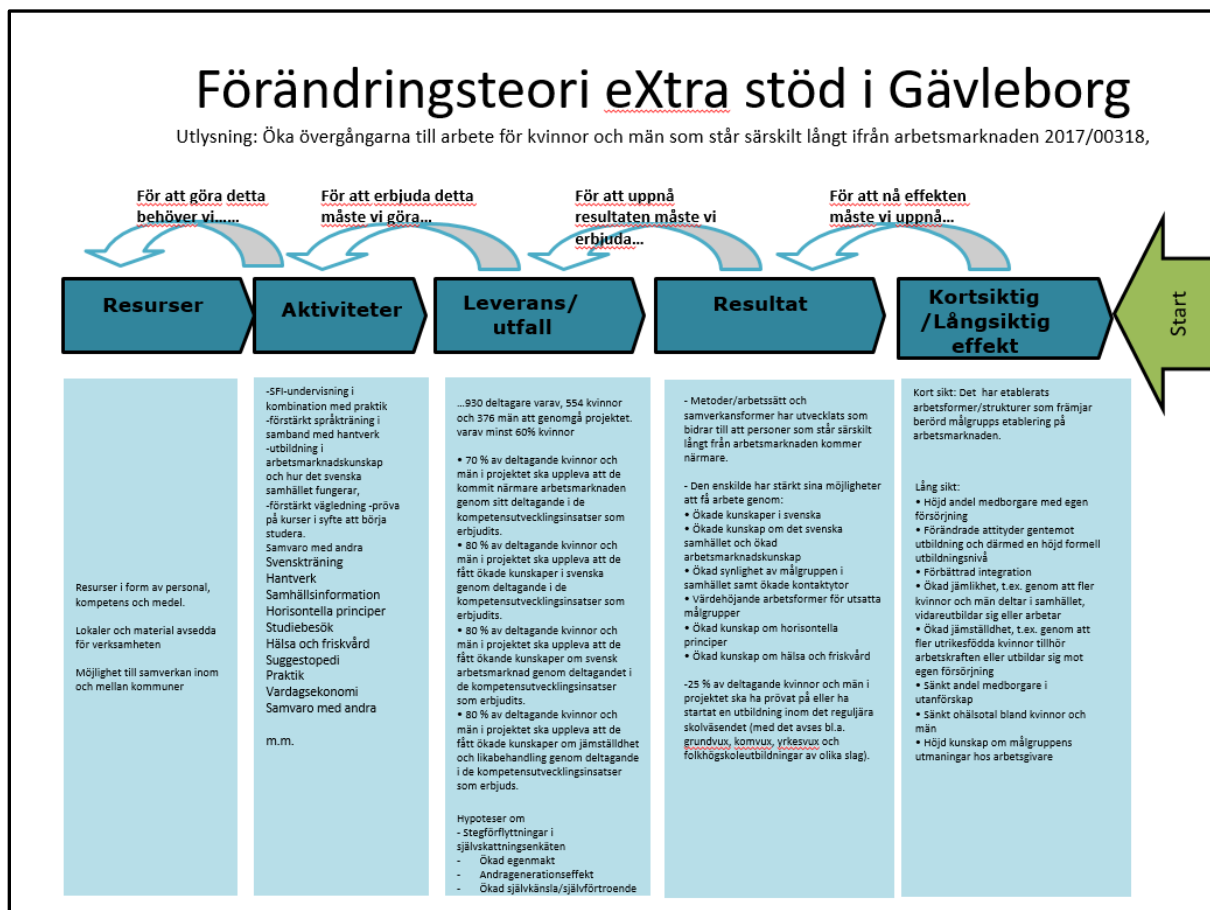

Bild 3. (Finns i bilaga 1)

Ekonomiskt resultat

Under projektiden har projektägaren Region Gävleborg nogsamt och regelbundet haft budgetuppföljning projektövergripande samt på delprojektnivå. Projektet har generellt följt budget väl genom hela projektiden både gällande medfinansiering och ESF-stöd. Ett par kommuner har haft svårare att tidrapportera tillräckligt för att följa budget men efter budgetplanering tillsammans med projektägaren har detta kunnat justeras under projektets gång.

Total budget 52 004 617kr

- ESF-stöd 75 % - 39 001 123kr
- Medfinansiering 25 % - 13 003 494kr

Projektet har upparbetat 98,51 % av den totala budgeten.

Upparbetat per 30/6 2020 - 98,51 % av ESF-stöd vilket motsvarar 38 419 415kr

Upparbetat per 30/6 2020 - 25 % medfinansiering vilket motsvarar 12 807 192kr

Hur har projektidén och resultat främjat arbetet med de horisontella principerna i projektets genomförande?

Arbetet med de horisontella principerna har utvecklats tillsammans med projektet. Projektidén med dess aktiviteter visade sig ligga precis i linje med de horisontella principerna.

Projektmedarbetarna har vittnat om att det omöjligt gått att genomföra aktiviteterna om man inte berört de horisontella principerna på olika sätt. De horisontella principerna blev därför ett fundament i de diskussioner och övningar som bedrivits. Exempelvis har flera delprojekt tittat på nyheter på lätt svenska dagligen och sedan diskuterat det som hänt i Sverige och i världen. Det har man gjort bland annat via kulturella jämförelser där diskussioner om jämställdhet, hållbarhet, icke diskriminering och tillgänglighet varit centrala varje dag för att deltagarna ska förstå samhället som de nu lever i. I arbetsmarknads- och samhällskunskap har man naturligt kunnat diskutera de horisontella principerna utifrån arbetsgivar- och arbetstagarperspektiv och utifrån rättigheter och skyldigheter kopplat till vård av barn och föräldraledighet till exempel. Med hjälp av metoden Suggestopedi har deltagarna fått kliva in i nya roller och med hjälp av det fått testa på ett jämställt liv.

Projektet har från start valt att ta sikte på en fördelning av deltagare med minst 60 % kvinnor vilket i sig är ett mål för ökad jämställdhet och grundar sig i bakgrundsanalyser som visat att kvinnor i större utsträckning behöver prioriteras till den här typen av satsningar. Det resulterade i att 68 % av projektets deltagare var kvinnor.

Exempel på resultat som främjar detta arbete är att av de deltagande kvinnorna har hela 21 % gått ut i arbete och 31 % har gått vidare till någon form av reguljära studier (SFI inräknat) vilket antas främjar ökad jämställdhet i hemmet. Det antas leda till att fler män tar större ansvar för hemarbete och barn när kvinnor i större utsträckning etablerar sig i samhället och på arbetsmarknaden.

Projektets resultat, mål och indikatorer

Övergripande mål

Projektet har syftat till att utveckla metoder, arbetssätt och samverkansformer som bidrar till att personer som står särskilt långt från arbetsmarknaden kommer närmare arbetsmarknaden.

Gemensamma projektmål

- 70 % av deltagande kvinnor och män i projektet ska uppleva att de kommit närmare arbetsmarknaden genom sitt deltagande i de kompetensutvecklingsinsatser som erbjudits.
- 80 % av deltagande kvinnor och män i projektet ska uppleva att de fått ökade kunskaper i svenska genom deltagande i de kompetensutvecklingsinsatser som erbjudits.
- 80 % av deltagande kvinnor och män i projektet ska uppleva att de fått ökade kunskaper om svensk arbetsmarknad genom deltagandet i de kompetensutvecklingsinsatser som erbjudits.

- 80 % av deltagande kvinnor och män i projektet ska uppleva att de fått ökade kunskaper om jämställdhet och likabehandling genom deltagande i de kompetensutvecklingsinsatser som erbjuds.
- 25 % av deltagande kvinnor och män i projektet ska ha provat på eller ha startat en utbildning inom det reguljära skolväsendet (med det avses bl.a. grundvux, komvux, yrkesvux och folkhögskoleutbildningar av olika slag).

Utöver dessa gemensamma mål fanns det i vissa kommuner specifika delprojekt mål utifrån lokala förutsättningar. Dessa är bland annat andelen försörjningsstöd som minskats, uppnådda formella nivåer i svenska språket, en bättre fungerade kommunal organisation avseende integrationsarbete m.fl.

I nedanstående bild (Bild 4, Bilaga 1) presenteras deltagarnas status efter avslut. Det visar att fler än förväntat har gått till både arbete och utbildning efter avslutat projekt. Under kategorin "Studerar" finns också återgång eller nyinträde till SFI, vilket för målgruppen kan vara en stor stegförflyttning framåt.

Resultat att jämföra mot projektmål

- 1050 deltagare varav 68 % kvinnor och 32 % män (mål: 930 deltagare och minst 60 % kvinnor).
- 23 % av deltagarna har gått till arbete efter avslutat projekt varav 21 % kvinnor och 27 % män (ej målsatt).
- 31 % av deltagarna har gått ut i studier varav 31 % kvinnor och 33 % män (mål: 25 % ska ha provat på eller ha startat en utbildning inom det reguljära skolväsendet).

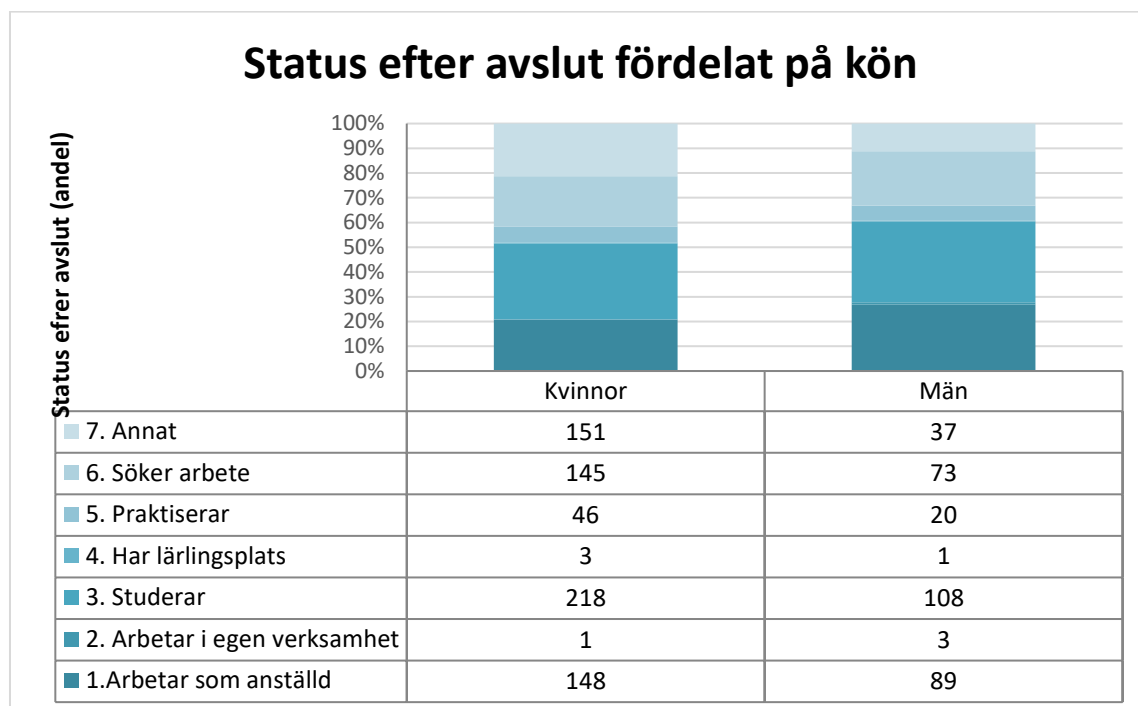

Bild 4. (Finns i bilaga 1)

Bilden nedan (Bild 5, Bilaga 1) visar att resultaten varierar starkt mellan kommunerna. Viktigt att poängtera är att en större andel till arbete eller studier inte per definition innebär bättre resultat. Hur pass långt ifrån arbetsmarknaden deltagarna stått i de olika delprojekten varierar och resultaten präglas av detta. Bilden visar därför snarare en bild av målgruppen i de olika projekten men också en bild av metoder och arbetssätt samt inom vilket/vilka områden delprojekten har lagt sitt fokus. Det visar sig ännu tydligare i resultaten från självskattningsenkäten längre fram i denna rapport.

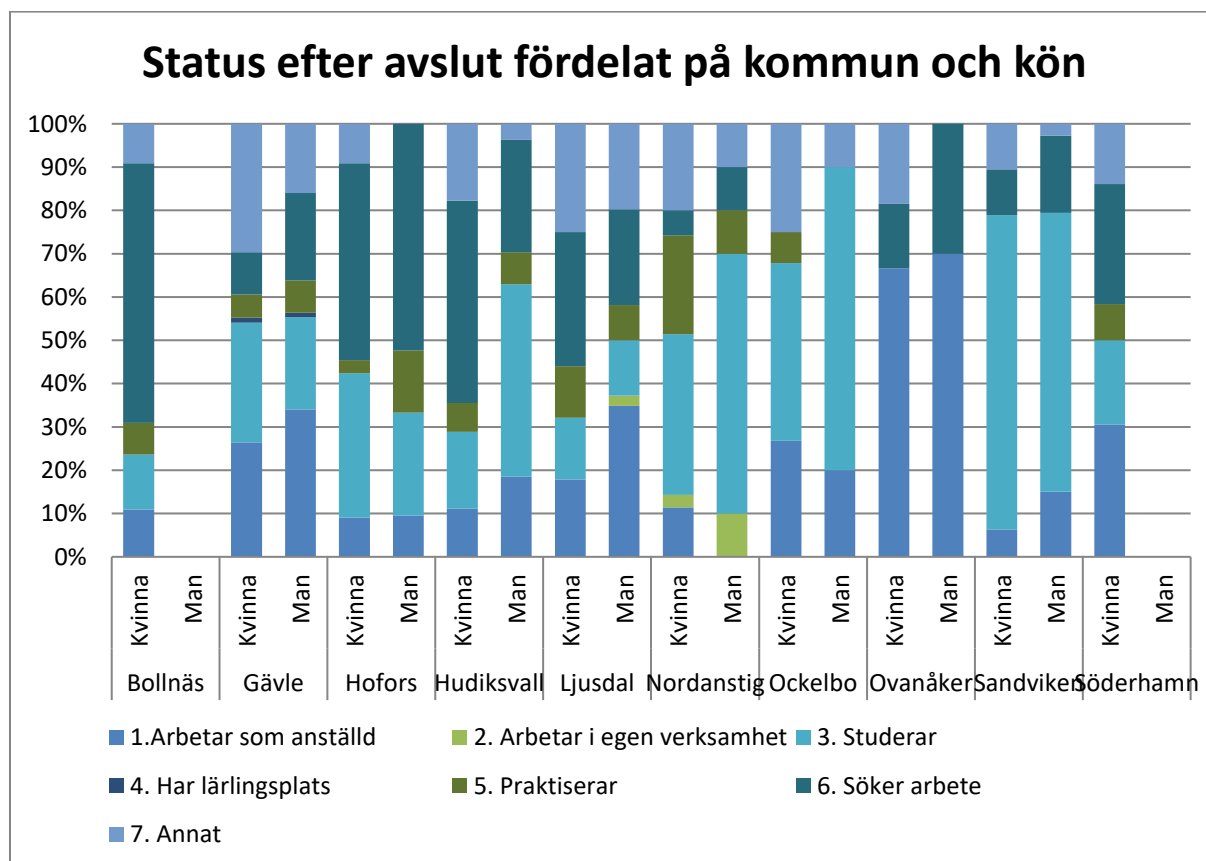

Bild 5. (Finns i bilaga 1)

Projektägaren Region Gävleborg har också valt att utöka den rapportmall som ESF har med några kompletterande frågor om typ av utbildning och anställning, för att få ett bättre underlag för analys av resultat. Bilden nedan (Bild 6, Bilaga 1) visar i vilken utsträckning deltagarna fick subventionerad anställning och i vilken form. Där syns också skillnader mellan delprojekten. Delprojekten som hade deltagare som var förhållandevis nära arbetsmarknaden, som exempelvis Gävle och Ljusdal, hade fler deltagare som fick arbete utan subventionering eller med relativt låg subventionering (nystartsjobb). Delprojekten där deltagarna var längre ifrån arbetsmarknaden har en större andel till anställningar med högre subventionering som till exempel extratjänst eller introduktionsjobb.

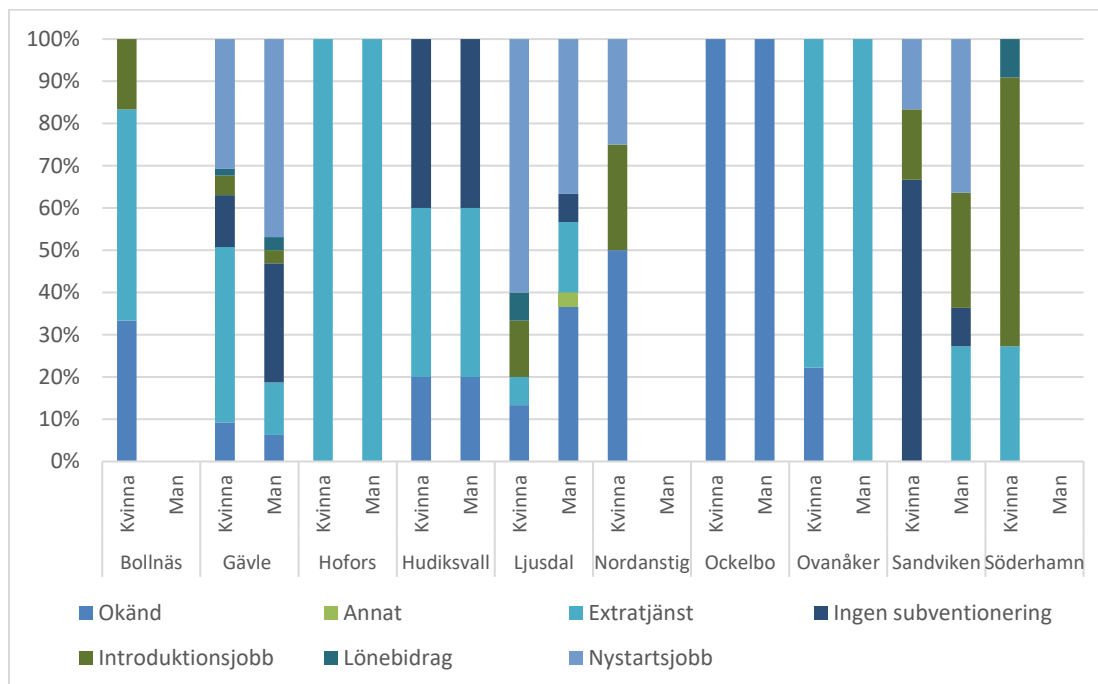

Bild 6. (Finns i bilaga 1)

Bilden nedan (Bild 7, Bilaga 1) visar vilka typer av arbeten som deltagarna huvudsakligen gått till, ju större ruta desto fler individer. Den visar att deltagarna i projektet i stor utsträckning har gått till jobb inom lokalvård, vård och omsorg och restaurang, branscher/yrken som har en förhållandevis hög andel utrikesfödda.

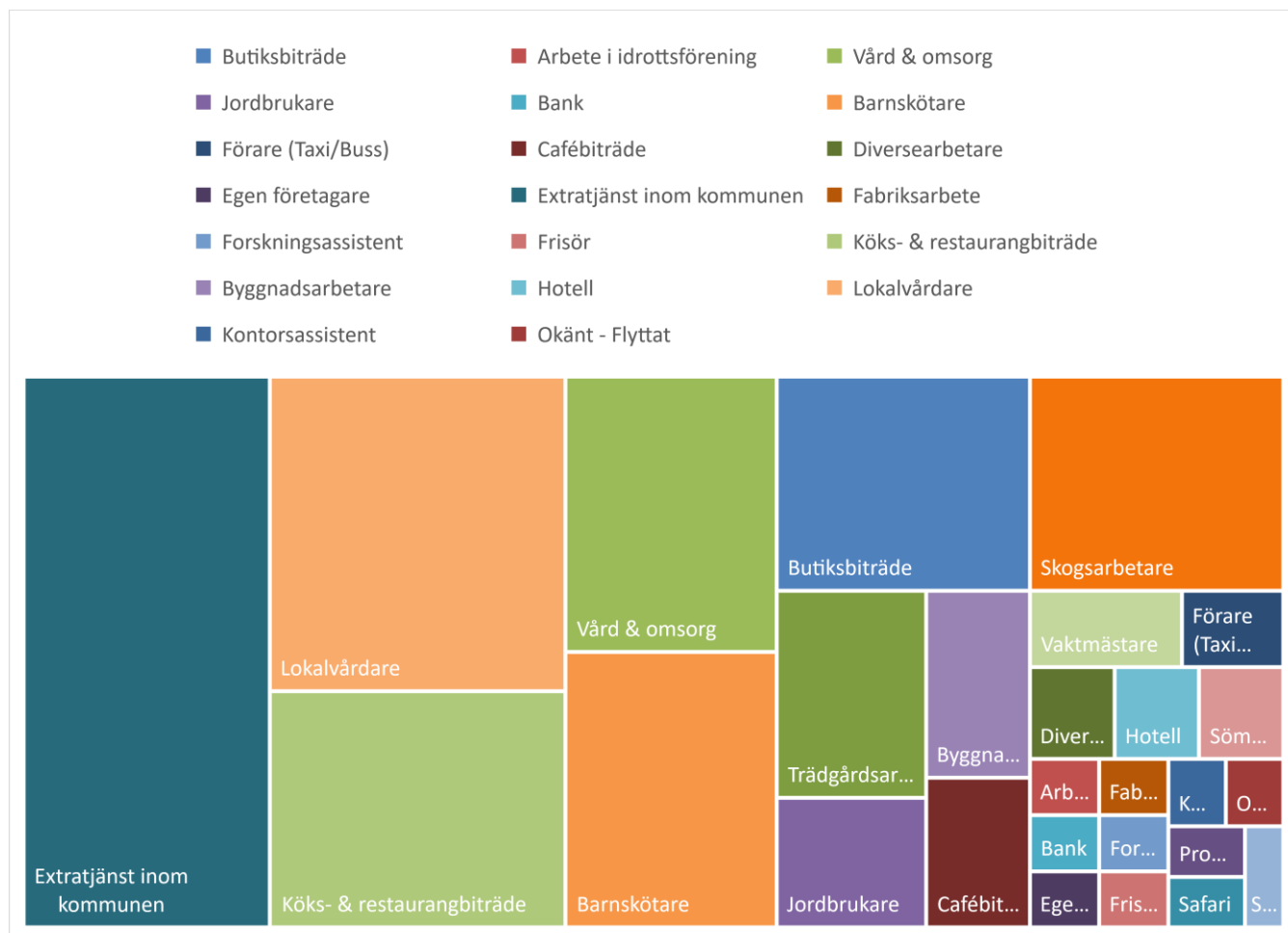

Bild 7. (Finns i bilaga 1)

Bilden (Bild 8, Bilaga 1) nedan visar vilken typ av utbildning som deltagarna gått till.

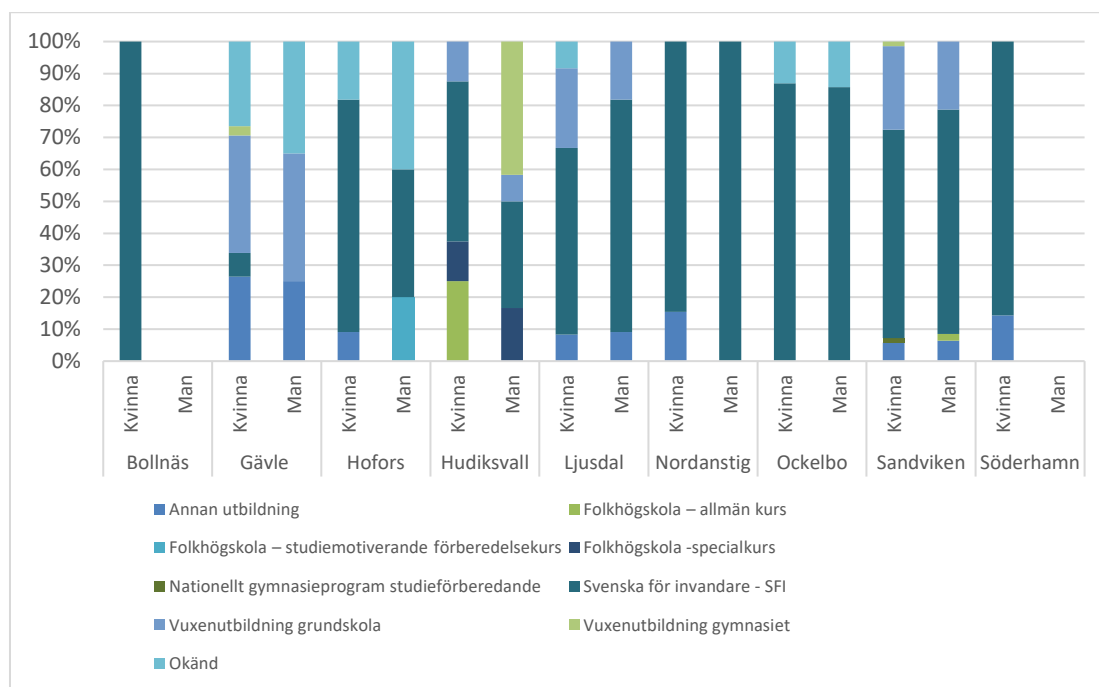

Bild 8. (Finns i bilaga 1)

Deltagarnas bakgrund

Deltagarnas bakgrund ser ut som följer i Bild 9-13 (Bilaga 1) och har fångats i självskattningsenkäten, vilket inneburit en mer heltäckande bakgrundsinformation om deltagarna än vad enbart deltagarrapporteringen hade gett. Bakgrundsdelens i enkäten visar att deltagarna i eXtra stöd inte är en homogen grupp. Bakgrundsfaktorer som ålder, vistelsetid eller yrkeserfarenhet visar att det finns stora skillnader mellan deltagarna i projektet. Bara på utbildningsnivå kan vi se att det finns ett tydligt mönster att mer än två tredjedel av alla hade högst en grundskoleutbildning.

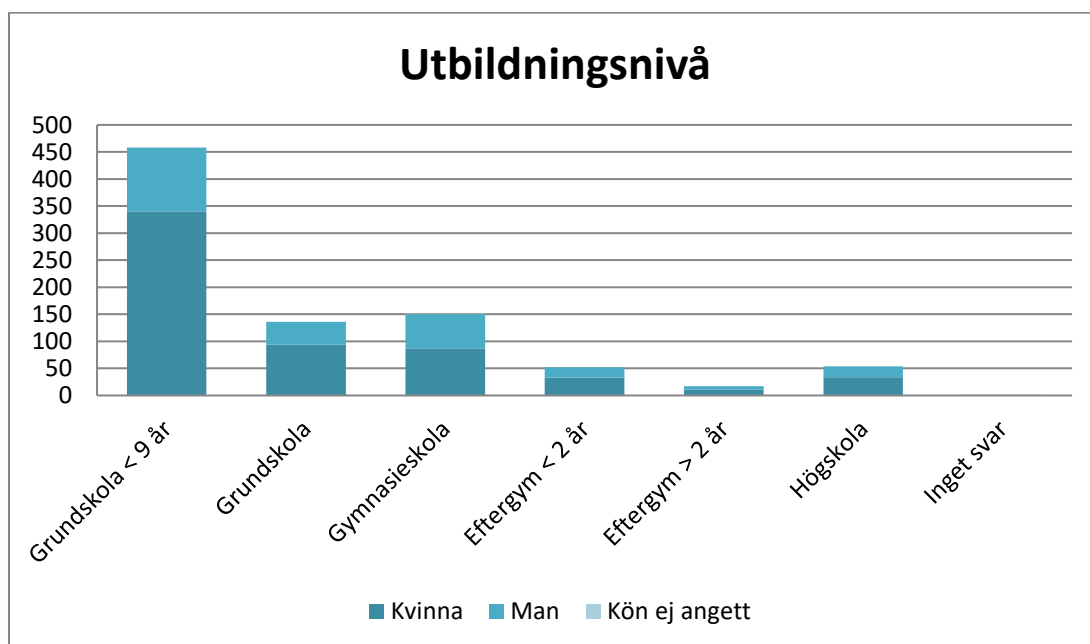

Bild 9. (Finns i bilaga 1)

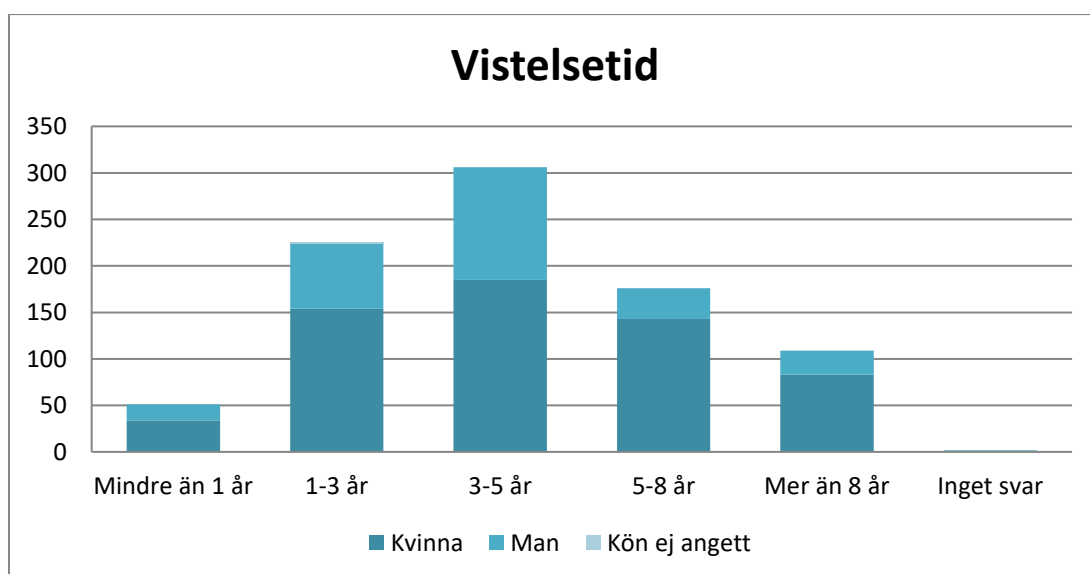

Bild 10. (Finns i bilaga 1)

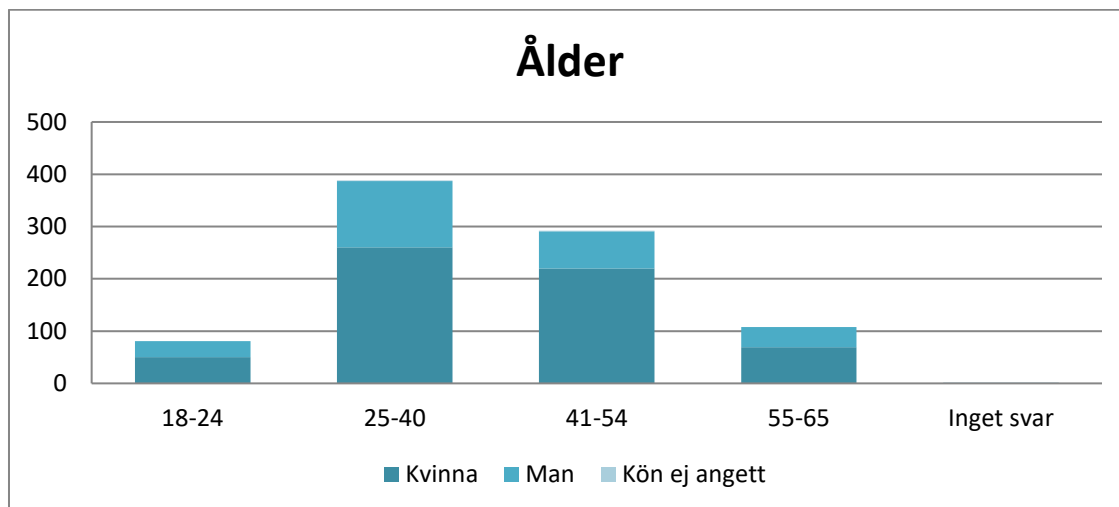

Bild 11. (Finns i bilaga 1)

På bilden nedan (Bild 12, Bilaga 1) syns SFI-nivån för deltagarna, frågan i självskattningsenkäten frågade efter den högsta avslutade SFI-nivå. I sammanställningen ser förvånansvärt många ut att ha avslutat C-nivå. Efter vidare analys har här konstaterats att ett flertal deltagare har svarat den SFI-nivå de befunnit sig på och inte högsta avslutade nivå vilket har gjort resultatet på den här frågan något felaktigt. Flertalet av projektdeltagarna har A eller B som högsta avslutade nivå snarare än C och D.

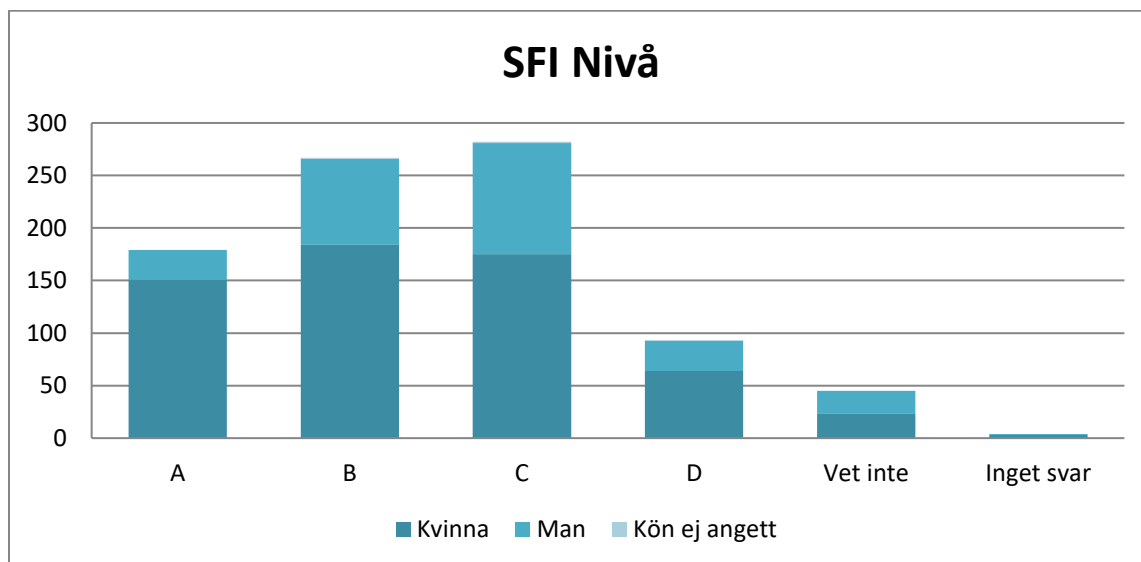

Bild 12. (Finns i bilaga 1)

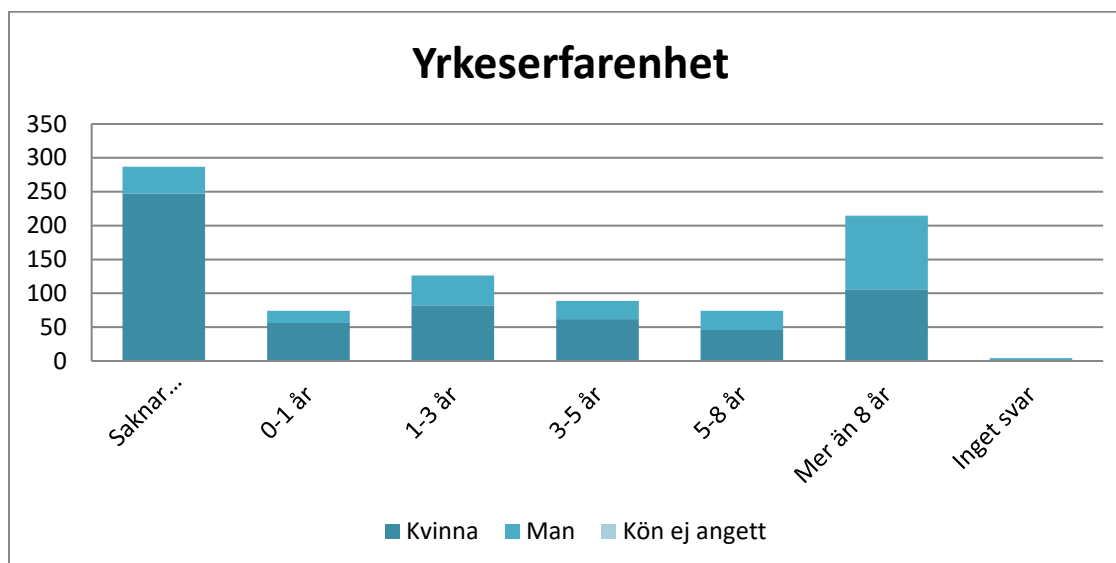

Bild 13. (Finns i bilaga 1)

Resultat från självskattningsenkäterna

Självskattningsenkäten bifogas som Bilaga 2. Totalt har 869 enkäter registrerats. De enkäter som saknas kan bero på att deltagare till exempel hastigt flyttat eller inte gått att få tag på av annan anledning för ifyllnad av slutenkät. Enkäter är ett bra verktyg för att få en kvantitativ beskrivning av trender, attityder eller åsikter för en population genom att undersöka urval av populationen. Genom enkäter kan deskriptiva frågor besvaras men även hur relationen mellan olika variabler ser ut. Om enkäter görs vid flera tillfällen över en tidsperiod är det dessutom möjligt att göra uttalanden om prediktiva relationer mellan olika variabler (Creswell & Creswell, Research Design, Sage, 2018).

Resultaten från självskattningsenkäterna ger en indikation om de stegförflyttningar som projektet har bidragit till och har fungerat som ett verktyg för att mäta något som annars är svårt att mäta. Självskattningsenkäten har inte varit helt okomplicerad, inledningsvis krävde den mycket av både projektmedarbetare och deltagare. Rutiner och arbetssätt runt ifyllnad av enkäten krävde att delprojekten inledningsvis prövade sig fram. Många landade sedan i att det krävdes en stor handledningsinsats från projektmedarbetarna för att enkäterna skulle bli korrekt ifyllda och det behövde göras på ett sätt så att det inte riskerade att påverka svaren från deltagarna. Indikationer har funnits under projektets gång att deltagarna haft en tendens att skatta sig för högt till exempel för att inte vilja visa sig svaga eller inte vilja sätta sin handledare i en dålig situation. Ett annat exempel vi kan se spår av är den så kallade "Dunning-Kruger-effekten" där deltagarna skattar sig väldigt högt första gången när de har väldigt lite kunskap (bland annat kopplat till de horisontella principer) och lägre den andra gången när de har fått mer kunskap och inser vad de inte vet (Kruger & Dunning "Unskilled and Unaware of It: How Difficulties in Recognizing One's Own Incompetence Lead to Inflated Self-Assessments", Journal of Personality and Social Psychology, 2009). Vid analys av svaren i självskattningsenkäterna har stegförflyttningen varit det centrala och inte vart på skalan förflyttningen har skett. Vid deltagande 1-50 dagar ses inga stegförflyttningar. Slutsatsen blir därmed att det krävs ett deltagande på 50 dagar eller mer för att stegförflyttningar ska ske. Eftersom enkäten till stor del handlar om kunskaper i svenska och om svenska samhället har vi valt att filtrera bort det

fåtal svenskfödda deltagarna i resultatsammanställningen. När man bryter ner självskattningsenkätens resultat på delprojektnivå visar det sig väldigt tydligt vilken typ av verksamhet/metoder som varit i fokus.

Självskattningsenkäten bestod av tre delar:

- Bakgrundsinformation:
 - Bland annat: Kommun, Start- och slutdatum, Kön, Ålder, Födelseland, Vistelsetid, Utbildningsnivå, Yrkeserfarenhet, Inskrivningstid på Arbetsförmedlingen & SFI nivå.
- Självskattning på en 10-gradig skala:
 - Språkkunskaper, horisontella principer & övriga teoretiska kunskaper.
- Status efter projektavslut:
 - Anställning, Studier, Närmat sig arbetsmarknaden, Kunskaper i svenska, Arbetsmarknadskunskap, Kunskap om jämställdhet & likabehandling, nätverk, självförtroende.

Deltagarna har fyllt i enkäten en första gång vid projektstart och en gång till vid projektavslut.

De självskattningsfrågor som presenteras i följande bild (Bild 14.) är:

21. Läsförståelse allmänt, t.ex. kan läsa tidningar, läsa text på tv.
22. Läsförståelse gällande myndighetsinformation från t.ex. Arbets- förmedlingen, kommunen eller Migrationsverket.
23. Läsförståelse gällande fakta t.ex. manualer instruktioner eller recept.
24. Kan skriva på svenska.
25. Har kunskaper om jämställdhet och lika rättigheter mellan män och kvinnor.
26. Har kunskaper om diskriminering och likabehandling.
27. Har kunskaper om tillgänglighet för personer med funktions- nedsättning.
28. Har kunskaper om hållbar utveckling inom ett socialt, ekonomiskt och ett miljöperspektiv.
29. Har kunskaper om svensk arbets- marknad och arbetsmiljö.
30. Har kunskaper om IT och modern It-teknik t.ex. mjuk- vara/program i telefoner.
31. Har kunskaper om hälsa och friskvård.
32. Har kunskaper om ekonomi som t.ex. skatter, hur man betalar räkningar.

Bilden nedan (Bild 14, Bilaga 1) visar den förflyttning i antal steg i självskattningskalan som deltagarna gjort mellan start och slut i projektet. Projektövergripande ser resultaten ganska lika ut på

de olika frågorna men på delprojektnivå finns tydliga skillnader mellan frågorna och dessa skillnader kopplar väl till vilka metoder, arbetssätt och samverkansformer som varit i fokus i det specifika delprojektet. De temaområden och metoder som varit i fokus visar sig i form av större positiva stegförflyttningar för deltagarna.

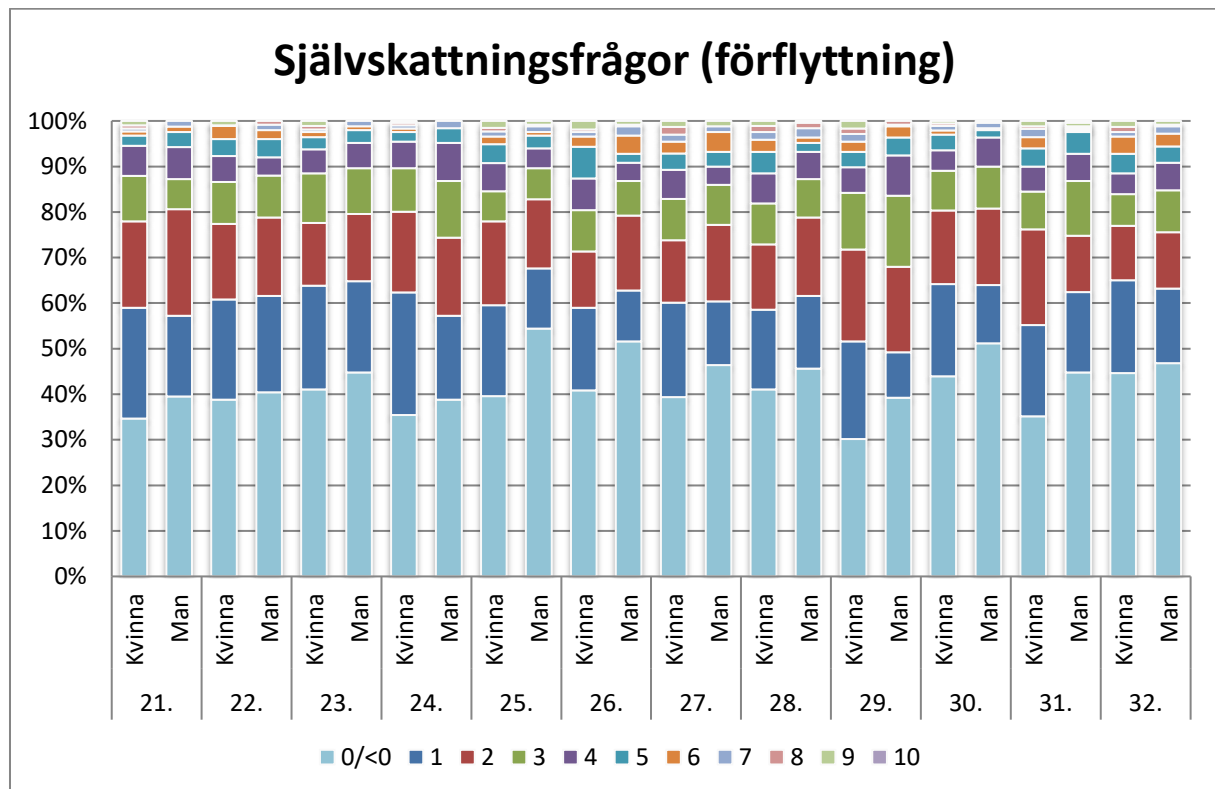

Bild 14. (Finns i bilaga 1)

Utöver självskattningsfrågorna fanns i enkäten en rad frågor där svarsalternativen var "Ja", "Nej" eller "Samma som förut". Resultat från dessa redovisas nedan samt i Bild 15-16 (Bilaga 1). Trots inga stegförflyttningar eller förflyttningar på bara några steg på vissa självskattningsfrågor så svarar en övervägande andel av deltagarna "Ja" på dessa frågor.

Självskattning efter projekt i jämförelse med innan:

- 84 % som anser sig ha fått ökade kunskaper i svenska varav 85 % för kvinnor och 83 % för män.
- 79 % som anser sig ha lärt sig mer om svensk arbetsmarknad varav 79 % för kvinnor och 80 % för män.
- 78 % som anser sig ha lärt sig mer om jämställdhet och likabehandling varav 79 % för kvinnor och 77 % för män.
- 69 % anser sig vara närmare arbetsmarknaden varav 68 % för kvinnor och 69 % för män.

Det syns också tydligt att deltagarna fått ett ökat självförtroende och ett utökat nätverk tack vare projektet.

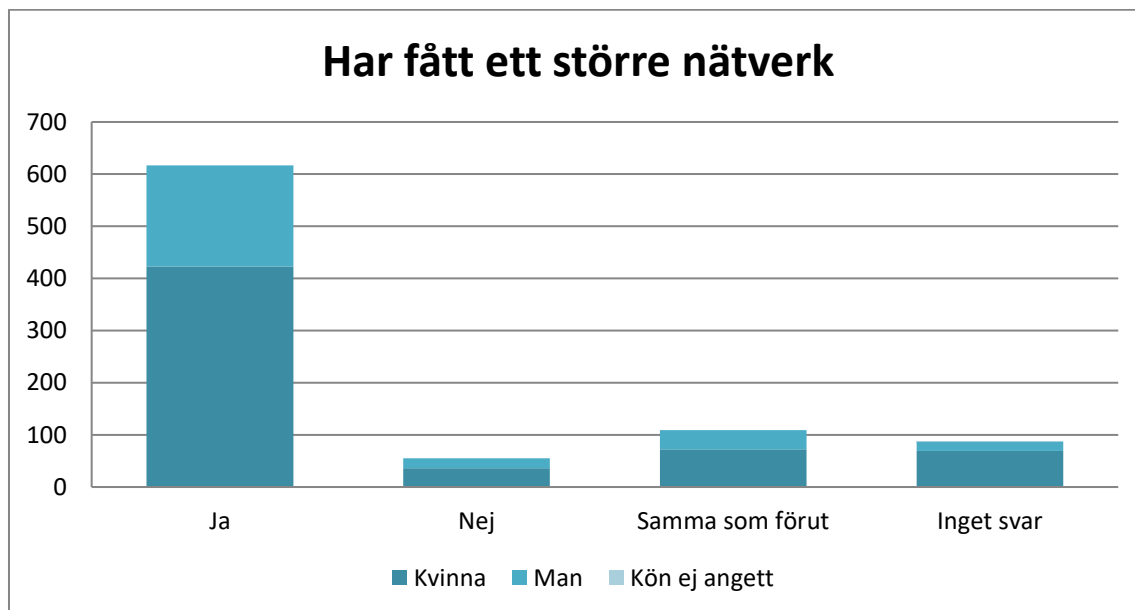

Bild 15. (Finns i bilaga 1)

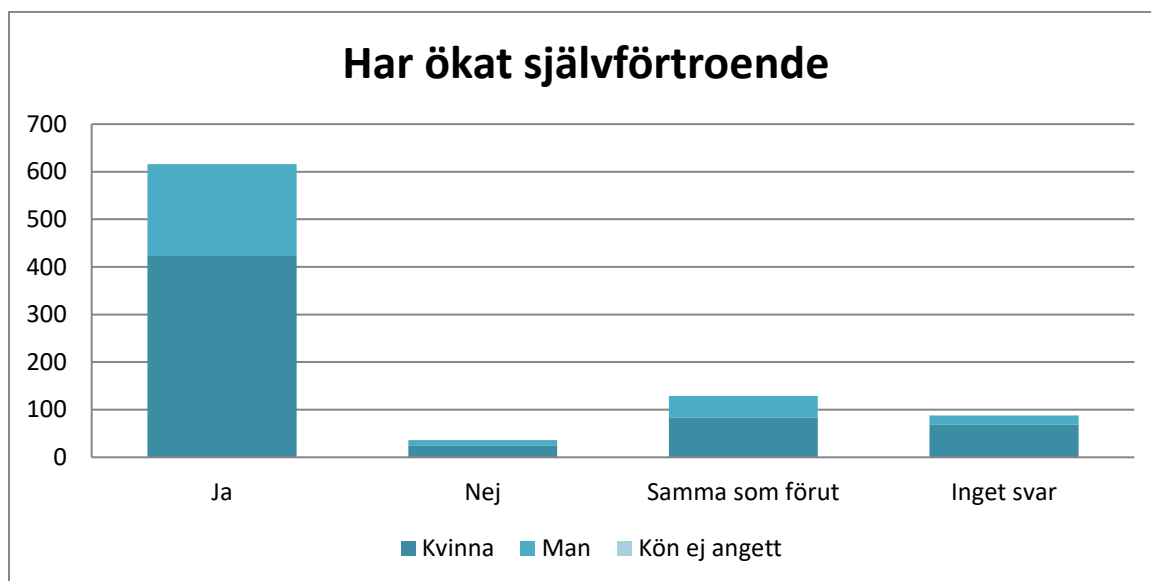

Bild 16. (Finns i bilaga 1)

Deltagarresor

Inte minst syns projektets resultat i det som kommit att kallas för deltagarresor. Deltagarresor beskriver de stegförflyttningar som deltagarna gjort tack vare sitt deltagande i projektet. Nedan följer exempel på sådana:

1. När uppföljning skulle ske hos en manlig deltagare som var ute på praktik visade det sig att denne var hemma med sjukt barn eftersom kvinnan i familjen fått en anställning. Deltagaren

berättade att det var första gången och att familjelivet behövt planeras på ett nytt sätt då kvinnan nu etablerat sig på arbetsmarknaden.

- 2. Kvinna 46 år utan utbildningsbakgrund, analfabet med ett minoritetsspråk, tidigt utskriven från Arbetsförmedling p.g.a. avsaknad av svenska och bedömdes inte stå till arbetsmarknadens förfogande. Hon var van att arbeta med sina händer och van att arbeta inom jordbruk och matchades därför inom projektet till ett Arbetsintegrerande socialt företag (ASF) där hon fick odlade tomater och gurkor. Detta kunde genomföras med hjälp av samverkan mellan delprojektet, individ- och familjeomsorgen och Arbetsförmedlingen. På arbetsplatsen fanns en mycket förstående arbetsgivare. Arbetskamraterna kunde inte hennes språk men hon fick möjligheten att träna sin svenska. Hon fick även ökat självförtroende och började använda arbetskläder istället för sina traditionella kläder. Hon fick också lära sig att hantera sin lön och betala räkningar vilket hon inte kunnat tidigare. En viktig del i hennes utveckling var att hon kunde klara av att åka tåg och buss själv. Hon visade en god arbetsvilja och kunskap vilket ledde till att hon fick ansvaret för "lilla växthuset" och därefter en anställning.*
- 3. Ett delprojekt som tränat på klockan märkte deltagarnas ökade självständighet när de lärt sig klockan. Innan var de beroende av att deras barn ställde klockan åt dem för att de ska komma i tid till olika saker.*
- 4. Efter projektinsatser gällande svenskundervisning och privatekonomi meddelar en kvinna att hon är så glad då hon nu vågar gå ut och handla mat själv. Det gör hon då hon lärt sig läsa bättre samt att hon nu kan räkna hur mycket hennes pengar räcker till.*
- 5. Efter projektinsatser om jämställdhet och sopsortering meddelar en deltagande kvinna att hennes man nu för första gången gått ut med kompostpåsen. För henne var det en dubbel vinning i att hon och hennes man förstått att maten ska sorteras samt att de nu i större utsträckning börjar dela mer på hemarbetet.*
- 6. I ett delprojekt där socialtjänsten har varit en nära samverkanspart, där meddelar personalen på socialtjänsten att flera deltagare som tidigare haft flera års sjukskrivningar och nu sedan de startat projektet inte haft en enda dag då det varit hemma sjuka.*

Målen kan i det närmaste anses nådda. Det har funnits svårigheter praktiskt med den valda mätmetoden självskattningsenkät men med de arbetssätt och rutiner som upparbetats lokalt har projektet fått det att fungera och metoden kan anses som tillförlitlig för att kunna bedöma vilka metoder och arbetssätt som resulterar i stegförflyttningar kunskapsmässigt hos deltagarna. Samtliga delprojekt vittnar om utmaningar med enkäten samt att frågor skulle kunna omformuleras men huruvida den typen av justeringar skulle ge ett annat resultat är svårt att säga. Man vittnar om att frågorna i självskattningsdelen har varit svårare än Ja/Nej frågorna i avslutningsdelen för deltagarna. Vid resultatsammanställningen i projektets slutskede konstaterades att stegförflyttningar gått att

mäta. Mätmetoden anses därför vara tillförlitlig och kunna ge en fingervisning om metodernas effekt. Exempel på det syns i nedanstående bilder (Bild 17-18, Bilaga 1) där delprojekt ställs emot varandra. Bilderna visar att projekt som har haft ett fokus på ett visst område visar tydliga stegförflyttningar inom de områden i enkäten medan projekt som inte har haft ett tydligt fokus på området inte haft stegförflyttningar i samma utsträckning.

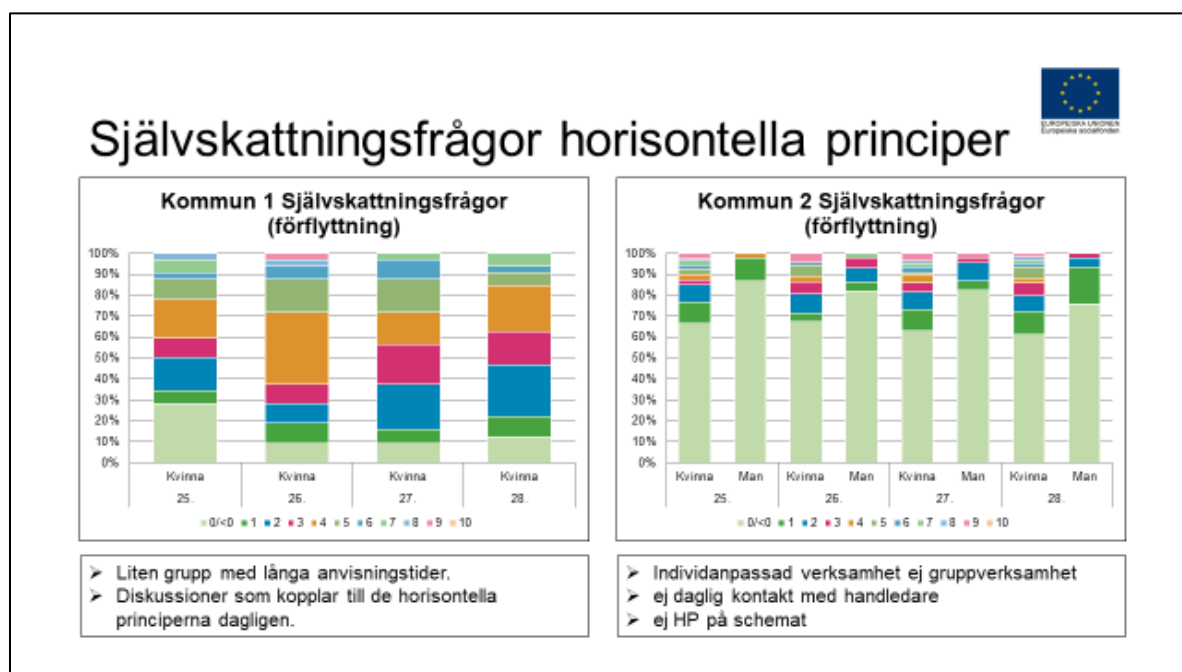

Bild 17. (Finns i bilaga 1)

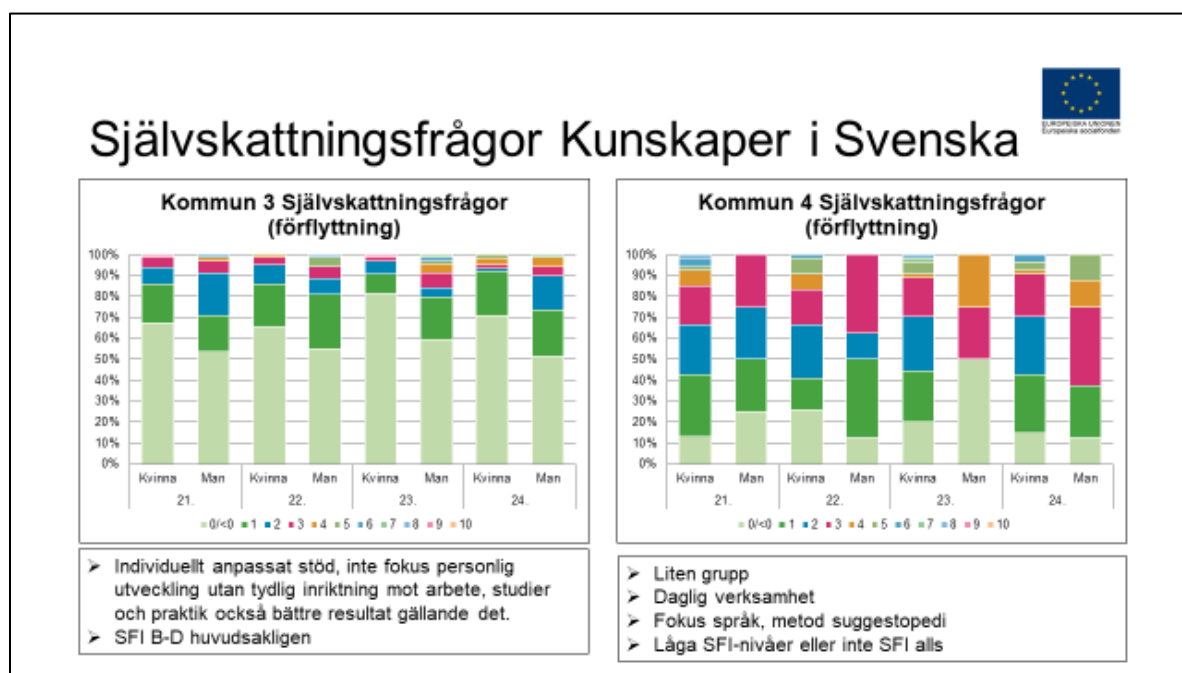

Bild 18. (Finns i bilaga 1)

Projektets övergripande syfte har varit att utveckla nya metoder, arbetssätt och samverkansformer. Det har visat sig att projektet har resulterat i just detta. Inom kommunerna har nya arbetssätt och metoder testats. Man har utvecklat samverkan inom de egna kommunerna för att underlätta för de deltagande individerna. Projektet har även bidragit till en ökad samverkan mellan länets kommuner vilket bidragit till att man kunnat lära av varandras både lyckanden och misslyckanden.

Uppdelat individ- verksamhet-, samhällsperspektiv

Individperspektiv

Fram till projektslut har 1050 deltagare avslutat projektet och 869 av dessa har fyllt i självskattningsenkäten. Utifrån resultaten har 23 % avslutats till arbete (subventionerat eller osubventionerat) samt 31 % till studier av något slag. Resultaten visar dessutom att de flesta deltagarna har gjort positiva stegförflyttningar under sin tid i projektet. Cirka 31 % av de avslutade deltagarna har inte uppvisat en positiv stegförflyttning på frågorna om läsförståelse (allmänt). Samtidigt har drygt 70 % av dessa personer sedan svarat "Ja" på frågan om de har fått ökade kunskaper i svenska. Samma mönster syns i självskattningsens samtliga frågor och inte bara de frågor som gäller kunskaper i svenska. Självskattningsenkätens resultat ger värdefull information om deltagarna och deras stegförflyttningar som inte hade kunnat beskrivas annars. Självskattningen som mätinstrument bedöms därför relevant för att mäta projektet. Resultaten från självskattningsenkäten kräver analys och behöver kombineras med projektmedarbetarnas iakttagelser.

Män går i betydligt större utsträckning till arbete än kvinnor (27 % av männen och 21 % av kvinnorna går till arbete). 31 % går till studier och här syns samma mönster (33 % jämfört med 31 % för kvinnorna). Det som står ut utöver skillnaden i andel till arbete och studier är att kvinnor i större utsträckning går till "annat". Det kan till exempel handla om längre sjukskrivningar eller föräldraledighet. Resultaten ligger i linje med förväntningarna. Att en högre andel män går till arbete är något vi även ser i resultaten i etableringsuppdraget hos Arbetsförmedlingen. Även den höga andelen kvinnor som lämnar till övrigt ligger i linje med förväntningarna och det är en av anledningarna att projektet valde att ta in en högre andel kvinnor än män.

Av deltagarna var 68 % kvinnor och 32 % män så målet om minst 60 % kvinnor är nått. Enligt Jenni K. Larsson ("Integrationen och arbetets marknad: Hur jämställdhet, arbete och annat "svenskt" görs av arbetsförmedlare och privata aktörer" 2015) så får män mer arbetsmarknadsnära insatser än kvinnor: arbetsmarknadsutbildningar, arbetspraktik, instegsjobb och nystartsjobb. Män träffar arbetsförmedlare i högre utsträckning och tidigare i arbetslöshetsperioden än kvinnor. Utrikes födda män har oftare en majoritet av sina kontakter med samma arbetsförmedlare jämfört med utrikes födda kvinnor. Baserat på det har projektet särskilt arbetat för att de olika delprojekten ska ta in en högre andel kvinnor än män. I ett flertal fall har deltagare tack vare sin medverkan i projektet kunnat återinskrivas på Arbetsförmedlingen och kan nu anses stå till arbetsmarknadens förfogande vilket är en stor stegförflyttning för dessa.

I projektet finns många exempel på små stegförflyttningar som görs och som för individerna närmare egenförsörjning och självständighet. Många av de stegförflyttningar som deltagarna gör samt de övningar och det arbete som föranleder förändringarna har stark koppling till de horisontella principerna.

Några exempel nedan:

1. *En projektdeltagare bad om ledighet i början av projekttiden för inskolning av sitt barn på förskola. Efter att denna deltagare varit med i projektet under några dagar och hunnit varit med på övningar om jämställdhet tog deltagaren tillbaka sin ledighet och berättade stolt att barnets pappa istället skulle vara med på inskolningen av det gemensamma barnet.*
2. *En deltagare som tidigare varit hemmafru konstaterar att "Inget barn svälter ihjäl framför ett fullt kylskåp" Inför projektstart hade deltagaren och dennes familj varit oroliga för hur hem och barn ska klara sig om hon inte var hemma hela dagarna.*

I projektets verksamhet behandlades de horisontella principerna dagligen i nästan allt som skedde. Delprojekten menade att integration av deras deltagare omöjligt kunde ske utan att behandla jämställdhetsperspektivet, icke-diskrimineringsperspektivet, tillgänglighetsperspektivet samt hållbarhetsperspektivet.

Verksamhetsperspektiv

I flera av de deltagande kommunerna har man i och med projektet gjort organisatoriska förändringar. De förändringar som gjorts innebär förändrade arbetssätt och ökad samverkan gällande målgruppen inom kommunerna. De förändringar som skett tack vare projektet på organisatorisk nivå är i många fall nu implementerade i ordinarie verksamhet och strukturer. I några kommuner fungerade projektet mer som en verksamhet utöver ordinarie verksamhet och där har implementeringsarbetet haft fler utmaningar.

I flera av delprojekten talar man om att för att få ett kvalitativt intag i projektet har man behövt utveckla samverkan med interna och externa anvisande aktörer som kommunens egen socialtjänst, flyktingenheten och Arbetsförmedlingen. I några kommuner finns exempel på gemensamma forum för intag till olika verksamheter i kommunen, allt för att varje individ ska få rätt insats i rätt skede. Det har också medfört att färre individer hamnar mellan stolarna då man efter en avslutad aktivitet enkelt kan slussas till nästa steg för att komma närmare egen försörjning. I vissa kommuner har man utvecklat gemensamma styrgrupper för flera olika projekt vilket medför att styrgruppsmedlemmarna får en mer övergripande bild av en större del av kommunens pågående projektverksamhet. Projektet har också bidragit till att nämnder i kommunerna samarbetar mer nu kring frågor som berör målgruppen.

Ett delprojekt som är exempel på både ökad samverkan och en lyckad implementering är delprojektet i Hudiksvall. Där har dialog och samverkan under projekttiden förbättrats. Arbetsförmedlingen genomförde en stor omorganisation under projekttiden som till viss del påverkat samverkan och Arbetsförmedlarnas individkännedom i samtliga kommuner. Under hösten 2019 samt våren 2020 genomförde Arbetsmarknadsenheten i Hudiksvall, Försörjningsstödsenheten, Flyktingenheten med flera en omfattande omorganisation och Jobbcentrum skapades. Socialsekreterare inom Försörjningsstöd och Flyktingverksamhet samt arbetsmarknadskonsulenter är nu organiserade under en gemensam enhet. Det möjliggör ett tätare samarbete och ett tydligare individperspektiv med ett tydligt verksamhetsmål; fler till egen försörjning genom arbete eller studier. Under projekttiden har flera insatser för målgruppen identifierats. Dessa insatser avses implementeras in i Jobbcentrum samt verksamhetsområdets arbetssätt. En viktig insats som identifierats är behovet av tidiga insatser för målgruppen. Behovet av insatser innan studier. Ytterligare behov som identifierats är bryggan mellan studier och arbete. Vikten av att en

socialsekreterare alternativt en arbetsmarknadskonsulent följer deltagaren hela vägen från studier till arbete, men även under tiden anställning pågår.

Söderhamn är ett annat exempel där man utökat samverkan med civilsamhället som en följd av ändrade förutsättningar för samverkan med Arbetsförmedlingen på orten. Man har nu samverkansforum med civilsamhället och en önskan om fortsatt samverkan från båda håll. Det som testats under projektet gällande detta implementeras nu i ordinarie verksamhet.

Samhällsperspektiv

Delprojekten vittnar om att deltagande i projektet bidrar till minskat beroende av försörjningsstöd då man hittar vägar mot studier, arbete och annan försörjning. Det ger effekt på samhällsnivå. Det antas i delprojekten att de stegförflyttningar som individerna gjort skulle kunna ge en andragenerationseffekt, där barn till deltagare påverkas positivt av att föräldrarna kommer ut i sysselsättning. En hypotes här är att det skulle kunna ha en speciellt positiv effekt på unga flickor vars mammor nu kommer ut i sysselsättning och blir en förebild.

Delprojekten har under projektets gång signalerat en oro kring Arbetsförmedlingen som samverkanspart på sikt då Arbetsförmedlingens framtid varit oklar. Samverkan med Arbetsförmedlingen har också varit en av de största utmaningarna för att nå projektets mål. Kopplat till det som skett på Arbetsförmedlingen med nedrustning generellt och totalt i vissa av kommunerna har man i ett flertal kommuner istället stärkt samarbete med civilsamhället, frivilligorganisationer och studieförbund i en helt annan omfattning än planerat då man ser att de är viktiga samverkansparter som kan ta vid efter projektet när Arbetsförmedlingen minskar sin närvaro lokalt. Flera delprojekt informerar om vikten av en fungerande samverkan. Man ser att projektet leder till positiva stegförflyttningar för individerna men det anses vara avgörande att det finns något som tar vid efter avslutat projekt, för att de som inte erhållit arbete eller påbörjat studier ska ha en fortsatt progression.

Många gånger är vägen lång mot utbildning för dessa individer. Många av projektets deltagare befinner sig på de lägre nivåerna av SFI (A-C) eller har blivit utskrivna från SFI av någon anledning. De flesta reguljära utbildningar kräver idag både avslutad SFI och Svenska grund. Det betyder att vägen mot utbildning kan bli tidskrävande för projektets målgrupp och för vissa är den inte ens möjlig att genomföra. Några av delprojekten vittnar om att projektets mål om att 25 % av deltagarna i projektet ska ha prövat på eller ha startat en utbildning inom det reguljära skolväsendet är ett mål som är högt satt för målgruppen. Samtidigt har projektet 31 % som gått till studier efter projektavslut.

En stor andel av de som gått till studier efter avslutat projekt har gått till SFI. För att SFI skulle räknas som resultat fick inte deltagarna vara inskriven på SFI när deltagarna började i projektet. Det handlar exempelvis om personer som har gått SFI tidigare och blivit utskrivna på grund av utebliven progression eller personer som aldrig har gått på SFI tidigare. Återinträde och inträde till SFI anses vara mycket goda resultat för målgruppen som på sikt kommer att bidra till att fler fortsätter studier på grundskole- och gymnasial nivå. På så vis bidrar projektet till att höja utbildningsnivån i länet och därigenom till den regionala tillväxten.

Oförutsedda resultat

Under projektets gång har projektägaren anordnat ett flertal utbildningstillfällen kring de horisontella principerna. Det har varit i form av föreläsningar, workshops samt löpande handledning kopplat till den dagliga verksamheten. I det arbetet utkristalliserades ett behov av ett processtöd

lokalt för att säkerställa att det arbetet görs på bästa sätt. Under projektet genomfördes därför ett pilotprojekt av en "trestegsraket" för ett sådant processtöd på plats i en kommun. Det har resulterat i att projektägaren inom kort har färdigställt ett material i tre steg för att man på kommunal nivå ska kunna genomlysna sin verksamhet utifrån hur man arbetar med de horisontella principerna. Denna metod kommer projektägaren och de deltagande kommunerna nu kunna implementera i andra projekt och i annan ordinarie verksamhet. Det är ett exempel på ett oförutsett resultat i projektet. Trestegsraketen för processtöd kring arbetet med de horisontella principerna beskrivs närmare under rubriken "Arbetsätt – Övergripande aktiviteter anordnade av projektägaren".

Utmaningar för att nå målen

De största utmaningarna för att nå projektets mål har varit samverkan med Arbetsförmedlingen då de varit i en stor omorganisation som inneburit nerskalad verksamhet på många orter och stundtals svårigheter att få deltagare anvisade till projektet. Det har lett till att nya samarbeten getts plats istället. En annan utmaning har varit kommunernas egen organisering och även pågående omorganiseringar. Det finns exempel på kommuner som har haft problem i sin organisering under projektet. Här kan man nu ta lärdom av svårigheterna för att kunna utveckla verksamheten i kommande pärlbandsprojekt.

Stundande Coronapandemi antas ha påverkat utflödet för de sista deltagargrupperna i projektet. Arbetstillfällen under till exempel sommaren för målgruppen har på grund av Corona uteblivit och utbildningar inom vuxenutbildningen och folkhögskolorna har ställts in eller skjutits på framtiden. Målgruppen hamnar nu dessutom ännu längre ifrån arbetsmarknaden då de som under coronapandemin blivit arbetslösa hamnar "före i kön" till lediga arbeten.

En annan utmaning har varit deltagarnas många gånger låga språknivå. De har många gånger haft sämre kunskaper i svenska än vad delprojekten kunnat föreställa sig. Det har inneburit utmaningar kopplat till tid i projektet och till de metoder och arbetsätt som använts. Ett exempel på det kan beskrivas med den kvinna i ett delprojekt som efter fyra månaders deltagande säger sitt andra svenska ord förutom hej vilket är citron. Det talar för vilka typer av insatser och tider i åtgärder som kan krävas för att stegförflytta målgruppen.

Här märks ofta en större utmaning för kvinnorna i målgruppen som många gånger kan ha en kulturell koppling. Där deltagarna kommer från andra kulturer med en annan kvinnsyn. I projektet har det funnits exempel på att familjer till kvinnliga deltagare inte trott att kvinnan klarar av att delta alternativt inte velat att hon ska lämna hemarbetet. Det visar på utmaningar att ta hänsyn till.

Arbetsätt

Projektet inleddes med en sex månader lång analysfas. Under den perioden genomfördes ett systematiskt arbete för att kunna starta projektverksamheten så fort som beslut för det fanns från ESF. Samtliga kommuner gjorde ett gediget analysarbete där målgruppen och dess behov analyserades. Genom analyserna kunde sedan metoder och arbetsätt planeras och ett ungefärligt antal deltagare per kommun togs fram. Avstämningsrapport skrevs på regional och lokal nivå och har varit ett viktigt verktyg för projektplanering och uppföljning genom hela projektet. Det grundläggande arbete som gjordes under analysfasen har varit en god grund när projektet sedan startade med deltagare. Det medförde också att samtliga delprojekt redan ca en månad in i genomförandefasen var igång med sina första deltagare. Under augusti som var genomförandefasens första månad startade hela 192 personer i projektet. En del analysarbete och förberedelser kvarstod

dock när analysfasen nått sitt slut och projektet fick genom en ändringsansökan till ESF överföra kvarvarande medel från analysfasen till genomförandefasen för att kunna slutföra detta arbete.

Självskattningsenkät

Då projektet avsåg stegförflytta deltagarna närmare arbete eller utbildning behövdes ett sätt att mäta de stegförflyttningar som deltagarna kunde tänkas göra till följd av projektet. Det fanns också en önskan om att kunna följa deltagarnas utveckling i kunskap om de horisontella principerna. Därför upprättades en självskattningsenkät (se bilaga 2). Enkäten fylldes i två gånger av varje deltagare. Första gången vid start i projektet fylldes en del med bakgrundsinformation i samt svar på en rad olika självskattningsfrågor där deltagaren skattade sig själv inom olika områden på en skala från 1-10. Andra gången fylldes samma enkät i och då skattade deltagaren sig själv på samma frågor samt svarade på ett antal avslutande frågor om situationen vid avslut. Alla svar, och beräkningen av den förflyttning deltagarna har gjort kopplat till självskattningsfrågorna, har sedan registrerats i en databas.

Många av deltagarna är analfabeter och/eller prelitterära och kan inte heller läsa eller skriva på sitt hemspråk. Att då förstå en enkät, trots att den är översatt till sitt hemspråk, har visat sig vara en utmaning. Det har resulterat i att projektledningen gick ut med ett ifyllnadsstöd samt riktlinjer för hur enkäten skulle fyllas i. Generellt har ifyllnaden krävt stor handledning ibland även med tolk närvarande. Trots svårigheterna har projektet en väldigt hög svarsfrekvens (75 %). Sammanlagt har projektet fått in 869 enkäter varav 786 har fyllts i vid både start och slut.

Administration

ESF-projekt innebär en del administration och de arbetssätt som byggts upp inom projektet med självskattningsenkäten kräver också administration. Projektledningen lade därför initialt mycket tid på att bygga upp administrativa rutiner, checklistor och mallar. Projektledningen har löpande fungerat som ett administrativt stöd för delprojekten. Det tog några månader innan alla administrativa rutiner föll på plats och fungerade fullt ut men efter det har ett väl upparbetat system för administrationen funnits. De rutiner, mallar och checklistor som tagits fram kan projektägaren nu implementera genom att direkt använda i nya och kommande projekt.

Styrgruppen

Den regionala styrgruppen har haft en viktig roll för projektet. De har varit delaktiga och väglett projektet samt varit viktiga talespersoner för projektets arbete och betydelse. För implementering har styrgruppsmedlemmarna haft en avgörande roll och deras mandat att påverka och få till förändring har haft stor betydelse för en lyckad implementering.

Regional styrgrupp:

Niclas Cronsell Avdelningschef, Region Gävleborg.

Johannes Sjögren Strateg, Region Gävleborg.

Ewa Marianne Jonsson Arbetsmarknadsenhetschef Bollnäs Kommun.

Björn Hääg Arbetsmarknadsenhetschef Gävle kommun (senare ersatt av Dennis Berglund, chef för SFI med praktik).

Susanne Lidfeldt Verksamhetschef Arbetsmarknadsenheten Ljusdal (senare ersatt av Kenneth Forsell förvaltningschef Ljusdals kommun).

Mohamed Chabchoub Chef Arbetsförmedlingen.

Hanna Hedman Handläggare Svenska ESF rådet (adj).

Eva Elfvin Ekonom Svenska ESF rådet (adj).

På lokal nivå ser sammansättning och funktion av styrgrupperna olika ut från kommun till kommun beroende på lokala förutsättningar. Personer med rätt mandat har dock funnits med i samtliga lokala styrgrupper. Det har genomförts regelbundna styrgruppsmöten på lokal nivå. Vanligt förekommande funktioner i styrgrupperna har varit, Arbetsförmedlingen, Försörjningsstöd, flyktingenheter, SFI och Arbetsmarknadsenhetschefer. De lokala styrgrupperna har varit avgörande för att nå målet om ökad samverkan inom kommunerna.

Övergripande aktiviteter anordnade av projektägaren

Under projektet har projektmedarbetarna erbjudits att delta på föreläsning och workshop på en grundläggande nivå om de horisontella principerna. Det har genomförts en gång under analysfasen och vid ett tillfälle i genomförandefasen. Ett pilotprojekt för processtöd på plats kopplat till arbetet med de horisontella principerna har genomförts i en kommun då behov för det i kommunerna utkristalliserades under projektets gång. Pilotprojektet har resulterat i en ny metod för att arbeta med de horisontella principerna tillsammans med projektmedarbetarna. Metoden bygger på tre steg:

Steg 1 – en filmad föreläsning på grundläggande nivå om de horisontella principerna.

Steg 2 – ett filmat material med workshopmaterial för genomlysning av lokala aktiviteter och hur väl de integreras av de horisontella principerna.

Steg 3 - ett processtöd på plats med tillhörande material där man benar ytterligare i verksamhetens aktiviteter. Arbetet resulterar sedan i en handlingsplan och visar på vad man behöver göra mer av.

Projektägaren öppnade upp en arena för erfarenhetsutbyte i form av studiebesök i samtliga delprojekt under hela 2019. Delprojekten fick bjuda in resterande delprojekt till sig för att berätta om sin verksamhet, metoder och arbetssätt. Mellan 16-50 deltagare har varit på de olika besöken. Besöken har fått påverkan på organisatorisk nivå likväl som på individnivå då projekten tar inspiration och lärdom av varandra och tar med metoder och arbetssätt hem till den egna kommunen.

Projektledningen har bjudit in till delprojektledarträffar regelbundet med olika teman så som; projektstöd med Apel AB, inför skrivande av delrapport och inför skrivande av slutrapport. Det har anordnats två projektkonferenser för samtlig projektpersonal. En uppstartskonferens ägde rum under analysfasen i februari 2018 och en konferens anordnades i februari 2019. Den senare erbjöd presentation av samtliga delprojekt, de flesta presenterades via filmat material, aktuell information från projektledning och projektutvärderare, inspirationsföreläsning samt mycket tid till erfarenhetsutbyte.

Under analysfasen besökte projektledningen delprojekten för att stödja dem i analysarbetet och i framtagande av lokala avstämningsrapporter. Delprojekten har besökts med anledning att informera om administrativa rutiner samt mallar och dokument för projektadministration, vid de besöken har projektledningens projektkonom deltagit. När ny huvudprojektledare samt projektmedarbetare startade i projektledningen i augusti 2019 genomfördes en turné för att presentera dessa och visa upp delprojekten och dess verksamhet och personal. Under den tidsperioden handlade mycket om stöd i de administrativa rutinerna. Efter det har löpnade besök till delprojekten skett vid behov.

En IT-plattform (Projify) som möjliggjorde att kunna dela dokument elektroniskt upphandlades tidigt i projektet. Den regionala projektledningen har haft ett särskilt ansvar för att se till att aktuella

erfarenheter, dokument och material funnits tillgängligt där. Plattformen har också erbjudit ett enkelt sätt till dialog och erfarenhetsutbyte i form av ett digitalt forum där alla projektmedarbetare hade möjlighet att ställa frågor, komma med tips etc. I kommande projekt kan projektägaren ta ett större ansvar för att hänvisa delprojekten till plattformen i större utsträckning.

Arbetssätt och metoder i delprojekten

I projektet har alla länets tio kommuner deltagit dvs. Bollnäs, Gävle, Hofors, Hudiksvall, Ljusdal, Nordanstig, Ockelbo, Ovanåker, Sandviken och Söderhamn. Det har varit en styrka att alla deltagit då flera olika metoder och insatser prövats och utvecklas utifrån undergrupper inom målgruppen beroende på tidigare erfarenheter och utbildningsnivå hos individerna.

Det har funnits en hög kompetens och erfarenhet av att arbeta med målgruppen sen tidigare i kommunerna. Flertalet av delprojekten koordinerades av lokala arbetsmarknadsenheter och integrationsenheter med en flerårig vana att arbeta med målgruppen. Det har därför funnits ett stort intresse att vara med och vidareutveckla eller pröva nya metoder i syfte att hjälpa målgruppen närmare arbetsmarknaden. Många har önskat att nya mer effektivare samverkansformer både med Arbetsförmedlingen och med andra egna kommunala förvaltningar skulle bli resultatet av projektet. En gemensam syn på hur skattemedel bäst kan användas både för individen och för den egna organisationen var förhoppningen. Sedan analysfasen har det dock skett stora förändringar på Arbetsförmedlingen och man har i samtliga kommuner vittnat om att samverka med Arbetsförmedlingen försämrats eller att det funnits en oro för att den ska försämrats framöver.

I alla delprojekt har det funnits en tydlig ansvarsfördelning med ansvariga huvudmän, oftast arbetsmarknadsenhetschefer, med delprojektledare som ansvarar över de praktiska detaljerna i delprojekten samt, beroende på kommunstorlek, också annan projektpersonal.

I de olika delprojekten har man valt att arbeta med deltagarna olika lång tid. Projektdeltagande har varit från ca tre månader upp till 12 månader beroende på i vilken kommun man deltagit i samt beroende på hur långt ifrån arbetsmarknaden individen befunnit sig. Delprojekten har haft aktiviteter, metoder och arbetssätt som liknar varandra men det finns också lokala skillnader. Språkprogression har varit en viktig faktor hos alla och är tillsammans med de horisontella principerna kärnan i det som skett i projektet. Språkträning i kombination med aktiviteter som bidrar till integrering i samhället kan sammanfatta mycket av den verksamhet som skett. De flesta delprojekten erbjöd olika spår/inriktningar för deltagarna i projektet medan andra erbjöd samma insats för alla. De flesta delprojekten erbjöd en anpassad SFI-undervisning alternativt en SFI-undervisning som skett i samverkan med projektaktiviteter.

Exempel på aktiviteter, metoder och verksamhet som skett i delprojekten

- Stöd på ordinarie SFI samt gemensam planering med SFI.
- Hantverk och odling med språkträning.
- Hälsa och friskvård.
- Studiebesök.
- Suggestopedi – metod för språkinlärning.
- Praktik, Språkpraktik, Normbrytande praktik.
- Studie- och yrkesvägledning.
- Ekonomikunskap.
- Data/IT-kunskap.
- Kunskap om det svenska samhället.

- Svenskträning.
- Arbetsmarknadskunskap.
- Horisontella principer, utbildning, diskussioner, föreläsningar m.m.
- 7TJUGO metoden.
- MASS-metoden.
- Samarbete med ASF-företag (arbetsintegrerade sociala företag).
- Samarbete med Folkhögskola.
- Samarbete med civilsamhället.
- Miljö- och hållbarhetskunskap.
- Föräldrautbildning.

För djupare beskrivning av de olika metoderna och aktiviteterna hänvisas till delprojektens lokala slutrapporter som bifogas denna slutrapport (Bilaga 11-20).

Horisontella principer

Arbetet med de horisontella principerna har skett hela tiden i projektet. Det har skett genom att medarbetarna fångat det som sker i vardagen och öppnat upp för diskussioner när tillfälle funnits men också genom planerade aktiviteter så som föreläsningar och studiebesök. I målgruppen kommer de flesta deltagare från andra kulturer där skillnaderna är stora mot Sverige. Det har gett ett bra underlag för diskussioner och jämförelser kopplat till de horisontella principerna. Det kan vara ämnen som föräldraledighet, hemarbete, vård av barn, sexualitet, makt, skillnader mellan kvinnor och män etc.

Mycket av tillgänglighetsarbetet inom projektet handlar om språk. Självskattningsenkäten översattes till 14 olika språk. Kommunerna tillhandahöll tolkar vid behov och tempot har anpassats för att deltagarna ska hinna med och förstå. Andra språkliga verktyg är språkstöd, iPads, Instruktionsfilmer, digitala översättningspennor och nyheter på lätt svenska. Under projektets gång upptäcktes också en del hinder och funktionsnedsättningar hos deltagarna varför ytterligare anpassningar kan ha behövts med vidare slussning till andra instanser. Samtliga projektlokaler och material som använts har tillgänglighetsanpassats om behov för det funnits.

Många av delprojekten har arbetat aktivt med hållbarhet, man har policyer för resor och återanvänder material för till exempel hantverksaktiviteter. Deltagarna har fått kunskap om hållbarhet i hemmet, sopsortering, miljö etc. Det har genomförts studiebesök till återvinningscentraler och avfallsstationer.

En checklista infördes i den lokala lägesrapportsmallen som använts varje månad för att ge en överskådlig bild över hur de aktiviteter som sker kopplar till de horisontella principerna. (se bilaga 3)

Projektet har egna mål som kopplar till de horisontella principerna. Regeringens jämställdhetsmål är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. I projektets avstämningsrapport ställdes de delmål upp som projektet framförallt skulle arbeta mot. Nedanstående exempel kopplar till de olika delmålen:

1. **Delmål:** En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.

Temat makt har diskuterats i de flesta delprojekten tillsammans med deltagarna där man jämfört Sverige med deltagarnas hemländer. Man har diskuterat vad jämställdhet innebär. Här fångade projektpersonalen upp händelser som sker i vardagen och tog dem till diskussion. Många delprojekt hade tema valet när det var riksdagsval och EU-val för att upplysa om rättigheten med rösträtt i Sverige och vilken makt man har i en demokrati oavsett kön. De flesta delprojekt har erbjudit någon form av ekonomikunskap. Man får kunskap om insättnings- och uttagsautomater, hur man betalar räkningar, internetbank, hushållsekonomi etc. Projektmedarbetarna vittnar om deltagarnas stegförflyttningar här där det genom att klara sin egen ekonomi blir mer självständiga från exempelvis sina barn som tidigare hjälpt dem med detta. Ovanstående ses som en viktig stegförflyttning närmare arbetsmarknaden.

I självskattningsenkätens resultat syns att ca 78 % av de som avslutat projektet svarar "Ja" på frågan "Jag har lärt mig mer om jämställdhet och likabehandling". Projektet hade som helhet ett mål på att nå 80 % gällande detta så det bör ses som ett gott resultat. Här syns också att ca 55 % av deltagarna hade en positiv förflyttning på ett steg eller fler på fråga 32 "Har kunskaper om ekonomi som till exempel skatter, hur man betalar räkningar"

2. **Delmål:** Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Alla delprojekt har tagit upp och pratat om det obetalda hemarbetet, om föräldraledighet och om vård av barn och hur fördelning ser ut mellan män och kvinnor vilket är viktig information för att kunna nå ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män. Många av projektets deltagare är kvinnor som tar stort och många gånger hela ansvaret för hemarbetet. En deltagare kommer till ett delprojekt och berättar om att hennes man nu börjat gå ut med soporna och det ses som en stegförflyttning för den individen med koppling till ovanstående delmål. Ett flertal delprojekt har valt att arbeta med kvinno- och mansgrupper för att diskutera dessa ämnen då man upptäckt att diskussionerna blir öppnare och djupare då. Man vittnar om att det skapat en trygghet för att kunna diskutera dessa frågor.

3. **Delmål:** Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.

Delprojekten har arbetat mycket med normbrytande studie- och yrkesval. Till exempel ett delprojekt erbjuder praktik under en period på ett flertal arbetsplatser inom starkt mans- eller kvinnodominerade branscher, där alla deltagare i det spåret testat alla branscher. Ett annat projekt erbjuder studie- och yrkesvägledare som bland annat ser på möjligheten till normbrytande val av studier och arbete.

De tio delprojekten

Nedan följer en kort beskrivning av respektive delprojekt för utförligare information om verksamhet och resultat på lokal nivå hänvisas till de lokala slutrapporter som bifogas denna slutrapport. Lokala slutrapporterna bifogas denna slutrapport som Bilaga 11-20. Via svaren från självskattningsenkäten kan det utläsas att stegförflyttningar hos individerna sker inom de områden som delprojektet har fokuserat på.

Bollnäs

Förväntat antal deltagare totalt: 50st

Totalt antal projektstarter: 55st (samtliga kvinnor)

Ca tid i projektet för deltagare: 4-6 månader

Delprojektet har valt att enbart arbeta med kvinnor.

Delprojektet har använt sig av 7TJUGO metoden och MASS-metoden (Measuring and Assessing Soft Skills) som verktyg för att samtala om, försöka mäta och bedöma social kompetens och mjuka färdigheter. MASS utarbetades i ett tidigare EU-projekt och är från början ett utbildningsmaterial för elever och arbetssökande ungdomar. Materialet anpassades under projekts gång för att användas på delprojektets målgrupp. Ex på innehåll: att passa tider, respekt, noggrannhet, att arbeta i grupp. Aktiviteter som genomförts är daglig språkträning genom samhällsorienterande ämnen och arbetsmarknadskunskap, arbete i textilverkstad med fokus på ekologisk hållbarhet, studiebesök samt friskvårdsaktiviteter. Delprojektägare är Arbetsmarknadsenheten i Bollnäs kommun. Arbetsförmedlingen i Södra Hälsingland, Socialtjänsten, Försörjningsstödsenheten är samverkanspartner. Försäkringskassan är adjungerande till den lokala styrgruppen.

Gävle

Förväntat antal deltagare totalt: 250st

Totalt antal projektstarter: 341st (247 kvinnor och 94 män)

Ca tid i projektet för deltagare: varierande beroende på spår

Delprojektet startades för att säkra kompetensförsörjningen i Gävle och minska arbetslösheten genom att höja utbildnings-, språknivå och erfarenhet från svensk arbetsmarknad. Genom projektet erbjöds deltagarna ett sammanhållet heltidsupplägg med SFI-studier i kombination med någon form av praktik eller hantverksarbete. Då kunskaper i det svenska språket, tidigare erfarenhet och utbildningsbakgrund varierar kraftigt inom målgruppen startades sex olika studiespår med olika kravprofiler för att möta behoven inom målgruppen. Fyra av spåren samverkade med SFI de andra två spåren är heltidspraktik och Svea Ateljé. eXtra stöd i Gävle har förutom de olika studiespåren inneburit ett utökat samarbete och högre grad av samlokalisering mellan arbetsmarknadsenheten, Arbetsförmedlingen, SFI och socialtjänsten. Det har skapat förutsättning för en sammanhållen individuell planering för projektdeltagaren i strävan mot dennes mål.

Hofors

Förväntat antal deltagare totalt: 50st

Totalt antal projektstarter: 55st (34 kvinnor och 21 män)

Ca tid i projektet för deltagare: varierande

Delprojektet har bestått av olika verksamheter. Träffpunkt bruket som var en etablerad verksamhet i kommunen sen tidigare har nu utvecklats till Träffpunkt bruket 2.0 tack vare projektet. Träffpunkt bruket erbjuder nu studiecirklar med olika teman för att rusta deltagarna för ett arbetsliv i Sverige. En stor del av verksamheten där handlade om språkträning i olika grupper på olika nivåer.

Kommunens uppförande av Haga Trädgårdar och dess växthus har gett projektdeltagare möjlighet till aktivitet inom odling. Inför öppnandet av Haga trädgårdar gick en del av deltagarna en utbildning via Coompanion för att kunna ges möjligheten att starta ett arbetsintegrerande socialt företag (ASF) och bedriva sin verksamhet i Haga Trädgårdars växthus. Några deltagare har också deltagit i studiecirkeln "Trädgård för alla". Eftersom delprojektet har haft organisatoriska utmaningar på den enhet där projektet funnits så fanns fler planerade aktiviteter som inte kunde genomföras.

Hudiksvall

Förväntat antal deltagare totalt: 70st

Totalt antal projektstarter: 72st (45 kvinnor och 27 män)

Ca tid i projektet för deltagare: 6-12 månader

Aktiviteter har skett i ett nära samarbete med Forsa Folkhögskola. Detta projekt har vidhållit ett tydligare samarbete i tvärfunktionella team än ordinarie verksamhet - arbetsmarknadskonsulent, handläggare för ekonomiskt bistånd, lärare etc. Projektet erbjuder på individbasis insatser med språkutveckling mot arbetslivet. Ett nära samarbete pågick mellan kommunens olika aktörer som flyktingenheten, försörjningsstödsenheten, vuxenutbildningen, Arbetsmarknadsenheten samt Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, folkhögskola m fl.

Projektets deltagare har deltagit i olika grupper, några har haft språkstudier vid Forsa Folkhögskola, andra kombinerar SFI-studier med aktiviteter hos arbetsmarknadsenheten. Man har erbjudit förberedande insatser för att kunna börja studera vid Forsa Folkhögskola. Projektet har också haft ett nära samarbete med utbildning inom lokalvård och barnomsorg och förberett deltagare för att kunna påbörja dess utbildningar.

Ljusdal

Förväntat antal deltagare totalt: 175st

Totalt antal projektstarter: 173 (85 kvinnor och 88 män)

Ca tid i projektet för deltagare: varierande och beroende på spår.

Verksamheten som har bedrivits är i form 14 olika spår där deltagarna fått kompetenshöjande kunskaper både av teoretisk och praktisk natur, utifrån individens egna behov och önskemål. Det handlade till exempel om utbildning inom skogsnäringen, lokalvård, samhällskunskap eller jobbträning inom olika områden. Delprojektet i Ljusdal är det enda projekt som också valt att arbeta med personer som står långt ifrån arbetsmarknaden på grund av funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga. Dessa utgjorde en liten del av den totala mängden deltagare. Metoder som bland annat använts är IKONA-pedagogik, Pictogram, Rundabordssamtal och studiebesök.

I projektet har det även lagts stor vikt på utbildningsinslag med fokus på icke-diskriminering, jämlikhet, inkludering och social hållbarhet.

Samverkanspartners har bland annat varit Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Försörjningsstödsenheten, Svea skog, Utvecklingscentrum, DUA-delegationen, ASF-företag m.fl.

Nordanstig

Förväntat antal deltagare totalt: 50st

Totalt antal projektstarter: 47st (37 kvinnor och 10 män)

Ca tid i projektet för deltagare: 12 månader

Verksamheten har bestått bland annat av tidiga kartläggningar, fördjupade kartläggningar, Suggestopedi, hälsostöd, studiebesök, praktik och arbetslivsförberedande insatser på arbetsintegrerande sociala företag eller andra arbetsplatser och ofta i kombination med SFI.

Delprojektet har erbjudit bland projektets längsta inskrivningstider för deltagarna. Under inskrivningstiden har deltagarnas aktiviteter förändrats efter behov för att rusta och klä på dem så mycket som möjligt och göra dem redo för ett liv med egenförsörjning. Man lät till exempel deltagare som gjort praktik få rotera på praktikplatserna för att bredda deras erfarenheter.

Ockelbo

Förväntat antal deltagare totalt: 100st

Totalt antal projektstarter: 66st (56 kvinnor och 10 män)

Ca tid i projektet för deltagare: 6 månader

Projektet har haft som målsättning att skapa förutsättningar för deltagarna att komma närmare arbetsmarknaden genom att stärka det svenska språket dels genom metoden suggestopedi och genom att arbeta med att stärka deltagarnas självförtroende och självkänsla, samt förmågan att arbeta i grupp. Projektet har gjort det genom övningar från arbetsmetoden 7TJUGO. Hälsa och friskvård utgör en stor del av projektet där deltagarna blir medvetna om sin egen hälsa och folkhälsa. Man har arbetat med att stärka den egna individen genom att öka kunskapen inom hälsoområdena kost, motion, stress och avslappning. Inom projektet arbetade man med mycket studiebesök i syfte att visa upp vad kommunen har att erbjuda samt vad man som medborgare har rätt till.

Ovanåker

Förväntat antal deltagare totalt: 35st

Totalt antal projektstarter: 37st (27 kvinnor och 10 män)

Ca tid i projektet för deltagare: 5-6 månader

Verksamheten har haft handledarledda lektioner i samhällsfrågor, rättigheter och skyldigheter, hälsa, motion, familj och hem, datorkunskap med mera. Undervisningen har skett i små deltagargrupper. I fokus låg genomgående att utveckla svenskkunskaperna för deltagaren och främst då att tala och förstå svenska. För främjande av språket användes inspiration från metoden Suggestopedi. Metoden används för att frigöra okända förmågor/krafter som deltagaren har. Detta innebär att både handledare och deltagare i en lärandesituation använder sig av och stimulerar alla sinnen så att båda hjärnhalvorna aktiveras. Man pratar, ritar, agerar med kroppen då konst, musik och rollspel skapar motivation och förväntan. MI metoden (Motiverande samtal) användes för att skapa en bra lärandemiljö för deltagare där det utvecklande med att arbetssättet är att man ställer öppna frågor, ger reflektioner, gör sammanfattningar samt ger bekräftelse. Det har skapat förtroende och deltagarnas styrkor och förmågor har synliggjorts. Maslows behovstrappa har legat som grund för arbetet med deltagare.

Sandviken

Förväntat antal deltagare totalt: 170st

Totalt antal projektstarter: 168 st. (95 kvinnor och 73 män)

Ca tid i projektet för deltagare: 12 månader fördelat på 3 steg á 4 månader

Deltagare i projektet erbjöds extra stöd i sina studier på SFI genom stöd av projektets coacher under lektionstid och språkträning i projektets regi för att ge dem förutsättningar att klara SFI och vidare studier så som grund- och gymnasiestudier. Deltagarna erbjöds även kompetensutvecklingsinsatser inom arbetsmarknadskunskap, utbildningssystem, ekonomi, hälsa, studie- och yrkesvägledning för att öka kunskapen om arbetslivet i Sverige och vilka utbildningsvägar som finns efter SFI. Projektdeltagarna deltog till största del i projektet i grupp där de fått möjlighet till diskussioner och utbyte av erfarenheter för snabbare progression. Tillsammans med studie- och yrkesvägledare togs en individuell karriärplan fram som tydliggjorde och beskrev deltagarens väg till etablering på arbetsmarknaden. Studie- och yrkesvägledare fanns på plats i projektet och träffade deltagarna kontinuerligt.

Delprojektet hade satt ett högre mål än projektet som helhet:

- Minst 50 % av deltagarna ska gå till arbete eller in i utbildningar som leder till jobb eller vidare studier.

Söderhamn

Förväntat antal deltagare totalt: 37st

Totalt antal projektstarter: 36st (samtliga kvinnor)

Ca tid i projektet för deltagare: 12 månader

Delprojektet har valt att enbart arbeta med kvinnor. Projektet byggde i huvudsak på tre grundläggande delar som är nya för målgruppen i kommunen.

- Långa tider i aktivitet.
- Medvetet arbete med horisontella principer.
- Strukturerat samarbete med civilsamhället.

Man arbetade med svenskaträning, mycket diskussion och dialog kopplat till de horisontella principerna, pyssel och hantverk, friskvård, odling, sång och rörelse m.m. Samarbetet med civilsamhället har utökats i takt med att Arbetsförmedlingen har nedrustat i kommunen.

Transnationellt utbyte

Projektet har innehållit en transnationell del då länets arbetsmarknadsenheter under ett antal år strävat efter att utveckla sina internationella kontakter. Att utbyta erfarenhet med andra europeiska länder möjliggör metodutveckling, till gagn för projektdeltagare och kompetensutveckling för personal.

Projektet har haft en projektmedarbetare utsedd att planera det transnationella utbytet som skett inom ramen för projektet. Medarbetaren har en lång erfarenhet från liknande arbete och planeringen har skett i tät dialog med regional projektledning. Syftet med transnationella aktiviteter

var att skaffa information, kunskap och inspiration om liknande verksamheter samt att sprida erfarenheter gjorda inom det egna projektet.

Resmålen har valts utifrån kriterier som organisationsformer, olika aktörers roll och ansvar för insatser, hur omfattande mottagandet av flyktingar och asylsökande varit samt intresset för att mötas och ta del av varandras erfarenheter.

De olika delprojekten har själva fått välja om de önskat delta.

Projektets transnationella resor:

- Studieresa till Lahtis, Finland, 23 – 26 september 2019. (Se bilaga 4 för program och rapport).
- Studieresa till Magdeburg, Tyskland, 15 – 18 oktober 2019. (Se bilaga 5 för program och rapport) samt (Bilaga 6) letter of intent.
- Studieresa till, Florens, Italien, 16 – 19 mars, 2020 men den behövde ställas in på grund av rådande Coronapandemi. (Se bilaga bilaga 7 för preliminärt program)

Upplägget har varit likartat för de två genomförda resorna. De innehöll samtal och presentationer, projekt eXtra stöd gavs utrymme att presenteras samt studiebesök på utvalda projekt eller aktiviteter.

Kommunikation, spridning och påverkansarbete

Logotyper

Projektet har tagit fram en egen logotype för igenkännande på både regional och lokal nivå. Logotypen finns i en version för varje kommun samt en projektgemensam. Till logotypen togs det fram illustrationer i form av siluetter.

Bilaga 8: Siluetter, övriga omtalade logotyper syns i slutrapportens sidhuvud.

Vid samtliga offentliga sammanhang så som konferenser och informationsinsatser har det belysts att projektet finansieras av Europeiska socialfonden (ESF). Det har gjorts med hjälp av ESFs logotyper, dekaler, affischer och flaggor. I projektets samtliga lokaler på både lokal och regional nivå har det informerats om att ett socialfondsfinansierat projekt bedrivits, genom dekaler, flaggor och affischer. I samtligt framtaget material i form av utskick, presentationer och metodstöd har projektet använt sig både av den egna loggan men också av ESFs flagglogotype.

Presentationsfilm

Under hösten 2019 påbörjades arbetet med en presentationsfilm av projektet:

<https://vimeo.com/432399767>

Första versionen av filmen var klar under våren 2020 och visar på vad projektet syftar till samt innehåller uttalanden från olika nivåer kring projektets betydelse och verksamhet. Här intervjuas också deltagare från ett par av delprojekten. När resultaten sammanställdes för projektet gjordes en andra version av filmen med tillägg av resultat och analyser. Filmen har använts och kommer att användas för spridning av vad som gjorts samt vilka resultat som uppnåtts. Filmen har spridits i samtliga kommuner samt av projektägaren Region Gävleborg. Den kommer också att spridas av ESF.

Under projektkonferensen i februari 2019 hade delprojekten i uppgift att presentera sitt projekt för de övriga kommunerna. Åtta av tio kommuner gjorde detta med hjälp av en film. Delprojekten har även använt sina filmer i andra sammanhang för spridning av sin verksamhet. Söderhamns delprojekt har dessutom valt att fortsatt filma sin verksamhet under hela projektperioden och använder nu det internt i kommunen för spridning bland annat visades filmen på en kommunal ledardag där alla kommunens chefer och ledande politiker deltog.

Spridning har även skett mellan delprojekten på den studiebesökssturné som genomförts. Projektmedarbetare och chefer deltog likväl som projektutvärderaren från Apel AB och ESFs projekthandläggare.

Exempel kommunikation, spridning och påverkansarbete på regional nivå

På regional nivå hos regionstyrelsen och i kultur och kompetensnämnden har projektet varit väl känt. I kommunerna är projektet väl känt på politikernivå. Delprojekten marknadsför projektet både inom kommunernas verksamheter men också till externa aktörer.

Under Region Gävleborgs hemsida finns en sida för projektet där varje delprojekt har en egen undersida som beskriver det som är specifikt för respektive delprojekt:

<https://www.regiongavleborg.se/regional-utveckling/arbetsmarknad-och-kompetensforsorjning/extra-stod-i-gavleborg/>

Nedan följer några exempel på spridning som har skett:

Pressmeddelanden vid tilldelning av medel som resulterade i uppmärksamhet i radio och tidningar:

- <https://www.arbetarbladet.se/artikel/gavleborg-tilldelas-eu-pengar-59-miljoner-ska-anvandas-for-att-utveckla-regionen>
- <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/gavleborg/39-eu-miljoner-till-gavleborgs-invandrarkvinnor>
- <https://samnytt.se/39-eu-miljoner-ska-fa-ut-invandrarkvinnor-pa-arbetsmarknaden/>
- <https://sfpnorramellansverige.se/page/2/>
- http://integrationgavleborg.se/page/aktiviteter_1.html

- <https://www.helahalsingland.se/artikel/gavleborg-tilldelas-eu-pengar-59-miljoner-ska-anvandast-for-att-utveckla-regionen-2>

Pressmeddelande vid beviljat beslut om pärlbandsprojektet Nya eXtra stöd i Gävleborg där eXtra stöd omtalas som grundprojektet från vilket man nu önskar utveckla metoder, arbetssätt och samverkansformer:

- <https://www.regiongavleborg.se/om/press/pressmeddelanden/45-miljoner-kronor-till-gavleborg/>
- Pressmeddelande för spridning av resultat vid slutrapportering till ESF.

Konferenser, mässor och nätverk:

- Högbodagarna - länsgemensamma integrationsdagar med fokus på integration och mångfald anordnat av Integration Gävleborg 2018 och 2019, information om projektet.
- Nätverk av integrationsprojekt anordnat av Integration Gävleborg löpande under projektet.
- Informationsträffar för Arbetsförmedlingen upprepade tillfällen under projektet.
- 191107 Spridningskonferens ESF, projektet gavs tillfälle att berätta om verksamheten med inriktning implementering och självskattningsenkät.

Exempel kommunikation, spridning och påverkansarbete på lokal nivå

Delprojekten har synts i olika lokala medier och forum, exempel nedan:

- 190404 Delprojektet Sandviken deltog med monter på AOUM -Jobb och utbildningsmessa, Syftet med det var att sprida information om delprojektet för att komma i kontakt med nya samverkansparter samt att marknadsföra oss för presumtiva deltagare. Upplevelsen av deltagandet vid mässan var positivt.
- Lokaltidningen Söderhamnskuriren skriver om projektet i Söderhamn.
<https://www.helahalsingland.se/logga-in/eu-satsning-ska-hjalpa-kvinnor-till-jobb-finns-en-tradition-att-kvinnor-stannar-inne>
- Reportage i lokaltidningen Fördel i Edsbyn och Alfta om projektet.
[https://www.ovanaker.se/download/18.5af43fb516748f939d3210be/1543396505926/FordeIEdsbyn & Alfta 2018 nr 2.pdf](https://www.ovanaker.se/download/18.5af43fb516748f939d3210be/1543396505926/FordeIEdsbyn%20Alfta2018nr2.pdf)
- Lokaltidningen hela Hälsingland skriver om projektet i Bollnäs.
<https://www.bollnas.se/index.php/88-aktuellt/2875-extra-stoed-till-utrikesfoedda-kvinnor-i-bollnaes>
- Delprojektet i Gävle, Bollnäs och Ljusdal har tagit emot flera studiebesök från nationellt och internationellt håll.
- Delprojektet i Hofors har synts mycket i samband med invigning och öppning av Haga Trädgårdar som är ett växthus där del av projektverksamheten i Hofors nu sker.
<https://www.hofors.se/nyheter/2019-05-14-invigning-av-vaxthusen-i-hagaparken.html>

- Delprojektet Sandviken var med i Din lokaltidning (181011) som delas ut till hushållen i Sandvikens kommun för att berätta om syftet och målsättningen med projektet tillsammans med ESF-projektet Mervärdet.
- Ljusdals-Posten reportage om projektet.
<https://www.ljusdal.se/omsorgstod/flyktingintegration/extrastodiljusdal.4.2755558f1698b71ed0098917.html>

Uppföljning och utvärdering

Projektledningen har under hela genomförandefasen haft en tät dialog och planering tillsammans med projektutvärderaren Erik Jakobsson på Apel AB. Projektägaren har via självskattningsenkäter (se närmare beskrivning under avsnittet "arbetssätt") samt deltagarrapportering samlat in stora mängder data kring deltagarna. Enligt planeringen med projektutvärderaren har utvärderingen därför fokuserat mycket på vad projektet bidrar med på en mer strategisk och organisatorisk nivå. Det har bland annat gjorts genom intervjuer med huvudmän, beslutsfattare, politiker och för projektet viktiga aktörer i de olika kommunerna. Vissa aktiviteter så som fokusgrupper med deltagare har utförts gemensamt med huvudprojektledaren. Fokusgrupperna gav en fördjupad bild och förståelse för det som går att utläsa av självskattningsenkätens resultat och redovisas närmare i Apels utvärdering av projektet. Projektutvärdering från Apel AB bifogas denna slutrapport i Bilaga 9.

Projektägaren har löpande följt resultaten i självskattningsenkäten, deltagarintag samt budget och gjort analyser och förändringar om det varit nödvändigt. Löpande dialoger har förts med de delprojekt som av någon anledning avviker från planering gällande något av ovanstående. Hos projektägaren har det funnits en huvudprojektledare, en projektmedarbetare som ansvarat för uppföljning och analys och en projektekonom. Tillsammans har de haft en bred kompetens och kunnat analysera och följa upp projektet löpande.

Via självskattningsenkät, fokusgrupp och intervjuer genomförda av utvärderare följdes arbetet med de horisontella principerna upp samt vilken genomslagskraft det fått.

Användande av resultat – implementering

I Bilaga 10 finns exempel på trycksaker, annonser, inbjudningar, webbplatser med mera som tagits fram under projektperioden.

Det har varit en stor styrka att länets alla tio kommuner samtidigt har kraftsamlat för målgruppen vilket innebar en stark förankring för projektet i länet. Det var en styrka att flera olika metoder och insatser har prövats och utvecklas samtidigt. I alla kommuner har det funnits ansvariga huvudmän, oftast arbetsmarknadsenhetschefer. Region Gävleborg leder nu länets nätverk med arbetsmarknadsenhetschefer och projekten har blivit en generator för utökad samverkan mellan kommuner och region där det nu planeras för framtiden tillsammans på ett nytt sätt.

Förutsättningar och upplägg för projektet varierar från kommun till kommun. Vissa kommuner har i och med projektet gjort organisatoriska förändringar och förändringar i samverkansstrukturer. I andra kommuner verkade projektet parallellt med ordinarie verksamhet. Därför konstaterades att

förutsättningar för en lyckad implementering såg olika ut från kommun till kommun och implementeringsplanerna har också skiljt sig åt.

Ett exempel på implementering är att ett flertal kommuner under projektets gång slagit ihop arbetsmarknadsenheter med integration- och flyktingenheter. Det har skett som en konsekvens av bland annat de utvecklade samverkansformer som tillkommit under projektet. I och med den nya samverkan har man upptäckt fördelarna med att arbeta med en gemensam planering för deltagaren.

Förbättrade samverkansformer inom kommunerna men också med andra aktörer har blivit implementerade allt eftersom. Kunskapsöverföringen som skett mellan delprojekten har varit en viktig kunskapskälla, det har skett bland annat genom den studiebesökssturné som anordnades. Även misslyckanden blir en lärdom för alla. Den sammanlagda erfarenheten i alla delprojekt gynnar samtliga och bidrar till att fungerande metoder implementeras och sprids.

Efter grundläggande workshop kring de horisontella principerna framkom ett stort behov i kommunerna för ett processtöd på plats kopplat till det arbetet. Det resulterade i att det genomfördes ett pilotprojekt i en kommun med processtöd på plats. Den metoden kommer implementeras av projektägaren och användas i andra pågående och framtida ESF-projekt.

I alla delprojekt har det funnits en lokal styrgrupp oftast bestående av företrädare från relevanta kommunala förvaltningar, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och ideella föreningar. Kompetenta styrgruppsmedlemmar med rätt mandat är en förutsättning för en lyckad implementering. I den regionala styrgruppen har mer projektövergripande frågor behandlats. Vid sammansättning av gruppen var det viktigt att ha med en geografisk spridning bland medlemmarna samt någon som representerade ett stort och ett litet delprojekt samt en representant från Arbetsförmedlingen.

För varje projekt som Region Gävleborg driver så implementeras delar av det som görs och utvecklas till nya och flera projekt. Till exempel administrativa rutiner och arbetet med de horisontella principerna. I slutet av detta projekt hölls en workshop inför ansökan om ett pärlbandsprojekt där kommunerna fick dela med sig av de arbetssätt och metoder som fungerat bra och dåligt samt enas om vad man vill utveckla i ett kommande pärlbandsprojekt.

En av de största utmaningarna med implementering är att arbetet med målgruppen är resurskrävande då det krävs långa tider i verksamheten för att nå förändring samt hög personaltäthet. Samtidigt ger insatsen inte alltid ett direkt resultat ur ett makroekonomiskt perspektiv utan kan få effekter på sikt i form av till exempel minskade kostnader för försörjningsstöd. Projektet kan redan nu visa på positiva resultat till exempel genom att 23 % har gått till arbete vilket bör vara en implementeringsfördel. Framförallt ser vi att samverkansformer kommer leva kvar.

Projektet har identifierat två framgångsfaktorer som är verktyg för en god implementering. Avstämningsrapport lokalt har visat sig vara ett bra verktyg för arbetet genom hela projektet likaså att skriva en delrapport på lokal samt regional nivå har varit ett bra uppföljningsverktyg. Delrapporten har gett delprojekten ett kvitto på hur långt de kommit i implementeringsarbetet och därigenom har den förbättrat förutsättningarna för en lyckad implementering. Det har varit ett verktyg både för delprojekten men också ett sätt för regionala projektledningen att kunna stötta där behov funnits.

Exempel på implementering som skett:

- En framgångsfaktor kopplat till implementering är samverkan med SFI där man i många kommuner upplevt att det inte funnits alls innan projektet men att man nu börjat samverka kring deltagare och man ser att deltagare som får ett kompletterande stöd många gånger lyckas bättre på SFI. Det är en samverkan som kommer fortsätta även efter projektet mellan ordinarie verksamhet och SFI.
- Samverkan med civilsamhället har utvecklats i flera kommuner till följd av Arbetsförmedlingens nedrustning. Det har fungerat väldigt bra för målgruppen och civilsamhället har många gånger kunnat besvara de behov som målgruppen har för att stegförflytta sig närmare arbetsmarknaden. Det är en samverkansform som nu lever kvar i ordinarie verksamhet.
- Samverkan mellan arbetslivet genom praktik i kombination med SFI som en heltidsaktivitet har testats i bland annat Gävles delprojekt och gett goda resultat. Den samverkan med arbetslivet och SFI kommer att fortsätta.
- Ett redan implementerade arbetssätt är Gävles samlokalisering av flera enheter.
- Hudiksvalls har utvecklat ett flertal nya samverkansformer inom kommunen samt med folkhögskola.
- Söderhamn har inlett samverkan med civilsamhället som nu är implementerat i ordinarie verksamhet fullt ut.
- Hofors har brottats med mycket organisatoriska utmaningar under projektet men har dragit lärdom av det och kommer nu att utvecklas vidare i pärlbandsprojektet.
- Processtöd för arbetet med de horisontella principerna som tagits fram under projektet.
- Metoder som 7TJUGO, MASS-metoden och Suggestopedi har väckt intresse i ett flertal kommuner tack vare studiebesökssturnén.

Kommentarer och Tips

Tips till framtida projekt

Region Gävleborg som projektägare har ställt krav på medverkande kommuner att göra ett grundligt arbete i alla steg och faser i projektet. ESF ställer krav på ansökan, avstämningsrapport, lägesrapport, implementeringsplan, kommunikationsplan och slutrapport. Samma krav har projektägaren ställt på kommunerna. Att ha gjort detta arbete ordentligt på kommunnivå har varit väl investerad tid. Det har bidragit till att man på lokal nivå har haft ett dokumenterat och strukturerat arbete. Det har underlättat till exempel implementerings- och spridningsarbetet att ha implementerings- och kommunikationsplaner på lokal nivå. Ett absolut tips till framtida projekt är därför att göra jobbet grundligt på lokal nivå och där är lokala avstämningsrapporter centrala.

Projektagaren valde även att göra en delrapport på regional och lokal nivå sommaren 2019 vilket var ett bra sätt att se över verksamheten. Det har hjälpt delprojekten att jämföra arbetet fram till dess med sina lokala avstämningsrapporter och se hur långt de kommit samt vad som kvarstod alternativt behövde förändras/justeras i verksamheten. Delrapporten har också varit ett bra underlag för denna slutrapport. Delrapporten blev sedan ett naturligt avstamp för uppdatering av alla kommuners implementeringsplaner hösten 2019. Tips till framtida projekt är därför att skriva en delrapport halvvägs in i projektet.

För att underlätta analysen av resultatet utökade projektledningen rapportmallen för deltagarrapportering med ett antal extra parametrar. Som tillägg frågades efter vilken form av utbildning deltagaren gick till om den hade utbildning som status vid avslut. Om deltagaren hade arbete som status vid avslut frågades efter eventuell typ av lönesubvention samt yrke. Det medförde betydligt bättre möjligheter att analysera resultatet och se skillnader i resultat mellan olika delprojekt.

Reflektioner kring användande av självskattningsenkät. Bedömningen är att självskattningsenkäten har kunnat mäta stegförflyttningar hos målgruppen. Vid återanvändande av enkät bör man se över frågeformuleringar, överväga att använda den digitalt samt att säkerställa handledningen vid ifyllnad. Framförallt bakgrundsdelen i självskattningsenkäten har varit värdefull, om man väljer att inte använda enkäten i framtida projekt kan man med fördel lägga till bakgrundsfrågor i rapportmallen istället.

Att hålla regelbundna styrgruppsmöten på regional och lokal nivå ses som avgörande för ett lyckat projekt. Att ha personer med rätt mandat med sig under hela projektet och dess olika faser underlättar samverkan och implementering.

Att ha en levande dialog och planering med projektets utvärderare är ett annat tips för att kunna tillgodogöra projektet en lärande utvärdering. Det behövs för att kunna göra justeringar i verksamheten i tid. Det har också varit positivt att låta utvärderaren delta på de regionala styrgruppsmötena, delprojektledarträffar m.m. då det ger en fördjupad förståelse för projektet som helhet.